

Specialioji ataskaita

**ES pagalba
Tunisui**

4
1977 - 2017

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide de Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Užklauso: eca.europa.eu/lt/Pages/ContactForm.aspx

Interneto svetainė: eca.europa.eu

Tviteris: @EUAuditors

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji prieinama per portalą Europa (<http://europa.eu>).

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2017

Print	ISBN 978-92-872-6988-1	ISSN 1831-0885	doi:10.2865/550959	QJ-AB-17-002-LT-C
PDF	ISBN 978-92-872-6949-2	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/61879	QJ-AB-17-002-LT-N
EPUB	ISBN 978-92-872-6999-7	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/24162	QJ-AB-17-002-LT-E

© Europos Sąjunga, 2017

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Specialioji ataskaita

**ES pagalba
Tunisui**

(pagal SESV 287 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą)

Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose pateikiami su konkrečiomis biudžeto sritimis arba valdymo temomis susijusių Audito Rūmų veiksmingumo ir atitikties auditų rezultatai. Audito Rūmai audito užduotis atrenka ir nustato taip, kad jos turėtų kuo didesnį poveikį, atsižvelgdami į veiklos ar atitikties riziką, susijusių pajamų ar išlaidų lygį, būsimus pokyčius ir politinį bei viešąjį interesą.

Šį veiklos auditą atliko III Audito Rūmų kolegija, atsakinga už išorės veiksmų, saugumo ir teisingumo išlaidų sričių auditą. Karel Pinxten, šios kolegijos seniūnas, yra šios ataskaitos pranešėjas. Rengiant ataskaitą, jam padėjo jo kabineto vadovas, Gerard Madden; pagrindinis vadybininkas Alejandro Ballester Gallardo; užduoties vadovas Nikolaos Zompolas; auditoriai Thomas Haellstrom, Erika Soveges ir Nicola Berloco.

Iš kairės į dešinę: Karel Pinxten, Alejandro Ballester Gallardo, Nikolaos Zompolas, Gerard Madden, Erika Soveges, Nicola Berloco, Thomas Haellstrom.

Dalis

Akronimai ir santrumpos

I–VIII **Santrauka**

1–11 **Įvadas**

1–6 **Šalies kontekstas**

7–8 **ES bendradarbiavimo sistema**

9–11 **Vystymosi finansavimas**

12–15 **Audito apimtis ir metodas**

16–61 **Pastabos**

16–28 **EIVT ir Komisija pagrindines problemas iš esmės sprendė skirdamos dideles papildomas lėšas, koordinuojamas su pagrindiniais paramos teikėjais, bet pagalba nebuvo pakankamai tikslinga**

17–22 **Lėšos buvo reikšmingai padidintos, siekiant atsižvelgti į skubius poreikius**

23–25 **Lėšos buvo išskirstytos pernelyg dideliame skaičiui sričių**

26–28 **ES veiksmai buvo gerai koordinuojami su pagrindiniais paramos teikėjais, bet su valstybėmis narėmis bendro programavimo nepasiekta**

29–61 **ES veiksmai iš esmės padėjo Tunisiui, tačiau buvo Komisijos programų įgyvendinimo trūkumų**

30–44 **Bendroji parama biudžetui buvo išmokama greitai, tačiau susijusios sąlygos buvo per daug lanksčios**

45–47 **Pasinaudojus MFP paskola pavyko sėkmingai gauti finansavimą, nepaisant vėlavimų ir žemo išmokėjimo lygio**

48–54 **Sektorinės paramos biudžetui programos buvo tinkamos, tačiau trūko patikimos strategijos**

55–61 **Projektai buvo sprendžiami svarbūs klausimai, tačiau buvo koncepcijos trūkumų ir vėlavimų**

62–73 **Išvados ir rekomendacijos**

I priedas. Paramos biudžetui programų ir makrofinansinės pagalbos sąrašas

II priedas. Projektų sąrašas

Komisijos ir EIVT atsakymai

AFD: *Agence Française de Développement*

AfDB: Afrikos plėtros bankas

BPP: Bendra paramos programa

BSP: Paramos biudžetui programa

CRIS: Bendroji Relix informacinė sistema

DAC: (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos) paramos vystymuisi komitetas

EIB: Europos investicijų bankas

EIVT: Europos išorės veikslių tarnyba

EKP: Europos kaimynystės priemonė

EKPP: Europos kaimynystės ir partnerystės priemonė

ERPB: Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas

ESD: Europos Sąjungos delegacija

KIP: Kaimynystės investicijų priemonė

MFP: Makrofinansinė pagalba

NOP: Nacionalinė orientacinė programa

PAR: *Programme d'Appui à la Relance*

SBC: Sutartys dėl paramos valstybei stiprinti

SPRING: Parama partnerystei, reformoms ir integraciniam augimui

TVF: Tarptautinis valiutos fondas

VIFA: Viešosios išlaidos ir finansinė atskaitomybė

I
2011 m. sausio mėn. prasidėjusi Tuniso „Jazminų revoliucija“ yra pirmasis Arabų pavasario sukilimų serijos įvykis. Nuo tada Tunisas padarė didelę pažangą vykdant politinį perėjimą prie demokratijos netikrumo laikotarpiu, kuriam būdingas politinis nestabilumas, socialiniai neramumai ir teroristiniai išpuoliai. ES suteikė didelę politinę ir finansinę paramą, siekdama padėti Tunisui susidoroti su naujais iššūkiais. 2011–2015 m. laikotarpiu ES Tunisui skyrė 1,3 milijardo eurų dvišalės pagalbos.

II
Mes vertinome, ar ES parama Tunisui po 2011 m. Arabų pavasario revoliucijos buvo panaudota tinkamai. Darome išvadą, kad lėšos iš esmės buvo panaudotos tinkamai, kadangi jomis ženkliai prisidėta prie perėjimo prie demokratijos ir ekonominio stabilumo Tunise po revoliucijos. Tačiau buvo nemažai trūkumų, susijusių su Komisijos vykdomu pagalbos valdymu.

III
Europos išorės veikslių tarnyba (EIVT) ir Komisija greitai reagavo teikdamos finansinę paramą, atsižvelgiant į du pagrindinius uždavinius: ekonominę krizę ir perėjimą prie demokratijos. Mes nustatėme, kad Komisija bandė apimti pernelyg daug sričių, todėl galimas pagalbos poveikis sumažėjo ir buvo sudėtinga valdyti daugybę jos veikslių. ES veiksmai buvo gerai koordinuojami su pagrindiniais paramos teikėjais ir ES institucijose ir tarnybose, bet su valstybėmis narėmis bendro programavimo nepasiekta.

IV
ES lėšos buvo skiriamos įvairiais būdais: teikiant bendrąją ir sektoriinę paramą biudžetui, makrofinansinės pagalbos (MFP) paskolą ir finansuojant atskirus projektus.

V

Keturių didelių paramos biudžetui programų atveju didelės lėšos buvo pervestos greitai, o tai padėjo Tuniso institucijoms formuoti reformų darbotvarkę. Vis dėlto lėšų išmokėjimo sąlygos buvo pernelyg lanksčios, todėl sumažėjo partnerių paskatos imtis priemonių, nustatytų finansavimo susitarimuose. Viešųjų išlaidų ir finansinės atskaitomybės (PEFA) vertinimas, kuris galėtų būti nenuginčijamas tikros reformų pažangos viešųjų finansų sektoriuje testas, nebuvo atliktas nuo 2010 m. Naująjį VIFA vertinimą numatoma baigti 2017 m. kovo mėn.

VI

Lėtas įgyvendinimas buvo didelis trūkumas, paveikęs tiek MFP paskolą, tiek didžiąją sektorinės paramos biudžetui ir projektų dalį. MFP paskola padėjo Tunisui gauti finansavimą palankiomis sąlygomis. Sektorinė parama biudžetui buvo skirta trimis sektoriams, bet dviejuose iš jų trūko patikimų sektorių strategijų. Tiek sektorinės paramos biudžetui, tiek projektų atveju nustatėme pavyzdžių, kai veiksmų tikslai nebuvo nei konkretūs, nei išmatuojami.

VII

Tuniso institucijos įgyvendino keletą svarbių reformų, tačiau labai lėtai. Tokį lėtą įgyvendinimą iš esmės nulėmė dažni pokyčiai vyriausybėje ir daugybė iškilusių rimtų sunkumų. Kad padėtų įveikti šiuos sunkumus, Komisija įsipareigojo toliau teikti Tunisui politinę ir finansinę paramą.

VIII

Šioje ataskaitoje pateikiamos kelios rekomendacijos, kaip pagerinti pagalbos planavimą ir ES veiksmų valdymą.

Šalies kontekstas

01

Tunisas yra mažesnes nei vidutines pajamas turinti šalis Šiaurės Afrikoje. 2015 m. Tunise gyveno apie 11 milijonų gyventojų, o bendrosios nacionalinės pajamos vienam gyventojui sudarė 3 970 JAV dolerių¹. 23 metus šalį valdęs prezidentas Zine El Abidine Ben Ali buvo nuverstas 2011 m. sausio mėn. po Tuniso revoliucijos, taip pat žinomos kaip „Jazminų revoliucija“. Laikoma, kad tai yra pirmasis vadinamojo Arabų pavasario sukilimų serijos įvykis.

02

Iš visų šalių, patyrusių Arabų pavasarį, Tunisas įvykdė daugiausia politinių perversmų. Per pastaruosius ketverius metus jis priėmė naują konstituciją ir surengė laisvus ir teisingus rinkimus. 2015 m. Nobelio taikos premija buvo skirta nacionalinio dialogo ketvertui² „už jo labai svarbų indėlį kuriant pliuralistinę demokratiją Tunise po 2011 m. „Jazminų revoliucijos“.

03

Po 2011 m. šalis išgyveno didelį netikrumą, socialinius neramumus ir ginkluotų kovotojų išpuolius prieš civilinius objektus. Šiuo laikotarpiu, dėl sudėtingos tarptautinės ekonominės aplinkos ir padidėjusių regioninių neramumų, šaliai sunkiai sekėsi išsaugoti trumpalaikį makroekonominį stabilumą.

04

Ekonominės veiklos stiprinimas yra vienas svarbiausių iššūkių Tunisui, nes tai yra būtina sąlyga norint tvariai spręsti pagrindines socialines ir ekonomines šalies problemas, pavyzdžiui, didelio nedarbo ir regioninių skirtumų klausimus. 2000–2010 m. Tunisas pasiekė vidutinį 4,4 % ekonomikos augimą, tačiau 2011 metais, kai vyko revoliucija, šis lygis sumažėjo 1,9 %. Bendras nedarbo lygis yra aukštas. Po to, kai jis buvo padidėjęs iki 19 % 2011 m., jis sumažėjo iki 15 % 2015 metais. Nepaisant to, nedarbo lygis yra ypač didelis tarp moterų (23 %), jaunų absolventų (67 %) ir jaunimo (35 %)³.

05

Tunisas susiduria su sunkumais, susijusiais su silpnais instituciniais gebėjimais, ypač dideliu sprendimų priėmimo centralizavimu ir korupcija. Pagal 2015 m. „Transparency International“ korupcijos suvokimo indeksą Tunisas yra viduryje – 76-tas iš 174 šalių⁴. Pagal Pasaulio teisingumo projekto teisinės valstybės indeksą 2015 m. Tunisas yra 43 vietoje pasaulyje ir yra viena geriausių šalių regione.

- 1 Pasaulio bankas, Pasaulio duomenų bankas, vystymosi rodikliai.
- 2 Nacionalinio dialogo ketvertas buvo įsteigtas 2013 m., jį sudaro keturios Tuniso pilietinės visuomenės organizacijos: Tuniso generalinė darbo sąjunga, Tuniso pramonės, prekybos ir amatų konfederacija, Tuniso žmogaus teisių lyga ir Tuniso advokatų taryba.
- 3 Tarptautinis valiutos fondas, „Prašymas dėl išplėstinio susitarimo pagal išplėstinę fondo priemonę“, 2016 m. gegužės mėn.
- 4 Tuniso skaidrumo vertinimo balas sumažėjo nuo 41 2012 m. ir 2013 m., iki 40 2014 m. ir iki 38 2015 m.

06

Saugumas tampa vis didesniu iššūkiu. Susirėmimai su salafistais (2012 m.), politinės žudynės (2013 m.) ir teroristiniai išpuoliai (2015 m.) Bardo muziejuje, Susoje bei prieš prezidento apsaugą ypač skausmingai paveikė šalies ekonomiką⁵ ir visuomenę.

ES bendradarbiavimo sistema

07

1995 m. liepos mėn. ES ir Tuniso asociacijos susitarimas yra dvišalių santykių pagrindas. 2006 m. lapkričio mėn. Komisija parengė šalies strateginį dokumentą, kuriuo nustatoma 2007–2013 m. ES bendradarbiavimo su Tunisu sistema. 2010 m. lapkričio mėn. Komisija parengė strategijos ir nacionalinės orientacinės programos (NOP) 2011–2013 m. laikotarpiui⁶, pagal kurią įgyvendinama ši strategija, laikotarpio vidurio peržiūrą.

08

ES bendradarbiavimas labai pasikeitė po Arabų pavasario revoliucijos, 2011 m. 2011 m. kovo mėn. ES įsipareigojo remti visas kaimynines pietų šalis, kurios „gali ir nori pradėti vykdyti reformas įgyvendinant partnerystę siekiant demokratijos ir bendros gerovės.“⁷ 2011 m. gegužės mėn. Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) ir Komisija priėmė naują metodą, skirtą šešiolikai Europos kaimynystės šalių⁸. Šiuo nauju metodu siekiama stiprinti ES ir kaimynystės šalių ir visuomenių partnerystę, kurti ir įtvirtinti klestinčią demokratiją, užtikrinti tvarų ekonomikos augimą bei kurti ryšius tarp tautų ir pilietinės visuomenės regiono šalyse. Remiantis nauju strateginiu metodu, 2012 m. ES pasirašė politinį susitarimą su Tunisu dėl veiksmų plano 2013–2017 m. laikotarpiui, kuriame nustatyta privilegijuota partnerystė⁹. Pagrindiniai šios partnerystės elementai yra šie:

- glaudesnis politinis bendradarbiavimas, įskaitant aukšto lygio politinį dialogą, parlamentinį bendradarbiavimą, bendradarbiavimą saugumo klausimais bei demokratiją ir teisingumą;
- didesnė socialinė ir ekonominė integracija su Europos Sąjunga siekiant sukurti bendrą ekonominę erdvę, taip pat plėtoti *ES ir Tuniso išsamų ir visapusišką laisvosios prekybos susitarimą*;
- glaudesnė tautų partnerystė stiprinant individualius ir organizacinius ryšius švietimo, užimtumo, sveikatos, kultūros, migracijos ir mobilumo srityse.

- 2015 m. turizmo veikla (užsienio valiutos įplaukos) sumažėjo 54 %.
- EIVT ir Europos Komisija, *Tunisie Programme Indicatif National 2011-2013*.
- COM(2011) 200 final, 2011 m. kovo 8 d., „Partnerystė su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis siekiant demokratijos ir bendros gerovės“.
- COM(2011) 303 final, 2011 m. gegužės 25 d. „Naujas požiūris į kintančią kaimynystę“.
- EIVT, „Relations Tunisie-Union Européenne: Un partenariat privilégié. Plan d'Action 2013-2017“ https://eeas.europa.eu/delegations/tunisia/documents/press_corner/plan_action_tunisie_ue_2013_2017_fr.pdf.

Vystymosi finansavimas

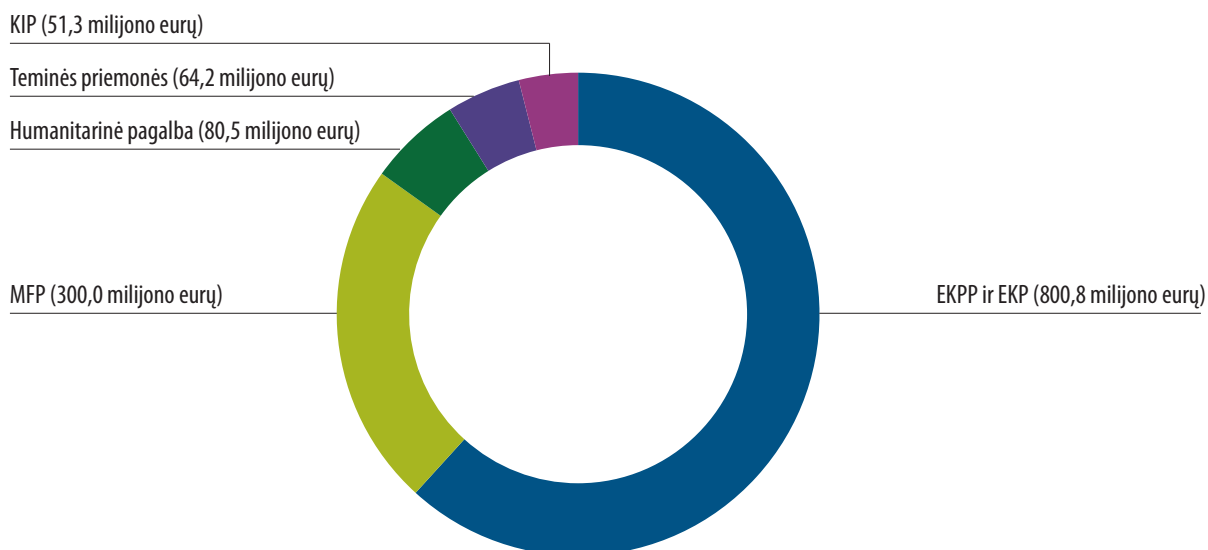
09

2011–2015 m. Tunisui skirta dvišalio bendradarbiavimo pagalba sudarė 1,3 milijardo eurų. Finansavimas apėmė Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės (EKPP) bei Europos kaimynystės priemonės (EKP) programas, temines priemones ir programas¹⁰, humanitarinę pagalbą, kaimynystės investicinę priemonę (KIP) ir vieną MPF susitarimą, pasirašytą 2014 m. (žr. **1 diagramą**).

10 Teminės priemonės – tai Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė, priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos, tarpvalstybinio bendradarbiavimo programa (Italija–Tunisas) ir nevalstybinių subjektų ir vietos institucijų programa.

1 diagrama

Įsipareigojimai 2011–2015 m. laikotarpiu pagal finansavimo priemones

Šaltinis: Europos Sąjungos delegacija Tunise (ESD), 2015 m. ataskaita, *Coopération de l'Union européenne en Tunisie*, 2016 m. gegužės mėn. ir bendrosios RELEX informacinės sistemos (CRIS) duomenų bazė.

10

2011–2015 m. laikotarpiu Komisija planavo ir įgyvendino bendras ir sektorines paramos biudžetui programas (žr. **1 langelį**), teikė MFP paskolą ir vykdė atskirus projektus. Bendrosios paramos biudžetui programos apėmė penkias viena po kitos vykdomas programas¹¹, kuriomis siekiama atgaivinti ekonomiką ir į kurias buvo įtrauktos struktūrinių reformų įvairiose srityse priemonės. Sektorinės paramos biudžetui programos buvo iš esmės parengtos iki 2011 m., tačiau išmokos buvo daugiausia atliktos po revoliucijos. Jos apėmė įvairias sritis, pavyzdžiui, švietimo, vandens tiekimo, aplinkos apsaugos ir valstybės biudžeto reformą. Be to, Komisija finansavo projektus, susijusius su paslaugomis, darbais, įrangos įsigijimu ir porinėmis programomis. Komisija sudarė sutartis su įvairiomis vykdomosiomis institucijomis, pavyzdžiui, JT agentūromis, nacionalinėmis agentūromis ir pilietinės visuomenės organizacija.

11 PAR1 yra daugiasektorinė biudžeto operacija, o PAR2–PAR5 yra sutarčių dėl paramos valstybei stiprinti (SBC) operacijos. SBC teikia paramą biudžetui nestabilumo ar pereinamojo laikotarpio situacijose. Jas 2012 m. įdiegė Komisija ir DAC kodavimo tikslais jos laikomos bendrąja parama biudžetui.

1 langelis

Paramos biudžetui priemonė

Parama biudžetui yra finansinių išteklių perkėlimas į šalies partnerės nacionalinį išdą, kai ji laikosi sutartų mokėjimo sąlygų. Ji nėra teikiama kiekvienai šaliai. Prieš įgyvendinant programą ir jos įgyvendinimo metu turi būti tenkinami tinkamumo kriterijai, o prieš atliekant mokėjimus – įvykdytos nustatytos sąlygos.

Ji apima dialogą, finansinių lėšų pervedimą į šalies partnerės nacionalinio išdo sąskaitą, veiksmingumo vertinimą ir gebėjimų stiprinimą, remiantis partneryste ir tarpusavio atskaitomybe.

Parama biudžetui mokama fiksuoto ar kintamo dydžio dalimis. Fiksuoto dydžio išmokoms finansavimo susitarime iš anksto nustatoma fiksuota vertė. Jos išmokamos pilnai (jei bus įvykdytos visos sąlygos) arba ne (jei viena ar daugiau sąlygų neįvykdytos). Kintamo dydžio išmokoms finansavimo susitarime iš anksto nustatoma maksimali vertė. Jos yra išmokamos pilnai arba iš dalies, išmokama suma priklauso nuo pasiektų rezultatų, atsižvelgiant į iš anksto nustatytus tikslus arba veiksmingumo rodiklius (su sąlyga, kad tuo pat metu tenkinamos visos bendrosios sąlygos).

Ištraukos iš Europos Komisijos paramos biudžetui gairių, 2012 m. rugsėjo mėn.

11

Didelę dvišalę europinę paramą taip pat teikia Prancūzija ir Vokietija¹². Europos investicijų bankas (EIB)¹³ ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB)¹⁴ yra pagrindiniai Tuniso skolintojai. Nemažą finansavimą taip pat teikia tarptautinės finansų institucijos. Nuo 2012 m. Pasaulio bankas įsipareigojo iš viso skirti 2,1 milijardo JAV dolerių. Tunise taip pat aktyviai veikia Tarptautinis valiutos fondas (TVF). 2016 m. gegužės mėn. TVF patvirtino antrąją šalies programą, 48 mėn. pratęstą susitarimą, kurio suma sudaro 2,9 milijardo JAV dolerių¹⁵.

- 12 Nuo 2011 m. jis Tunisui skyrė, atitinkamai, 776 ir 950 milijonų eurų paskolų ir dotacijų.
- 13 Nuo 2011 m. bendras finansavimas Tunisui sudaro 1,5 milijardo eurų (pavyzdžiui, vandens tiekimo, transporto, energetikos ir paslaugų sektoriuose).
- 14 Nuo 2013 m. ERPB finansavo 25 projektus ir iš viso skyrė 300 milijonų eurų.
- 15 Tai yra antroji TVF programa Tunise. 2013–2015 m. pagal rezervinio susitarimo programą Tunisui skirta 1,6 milijardo JAV dolerių.

12

Audito metu buvo vertinama, ar ES skirta pagalba Tunisui po 2011 m. Arabų pavasario revoliucijos buvo panaudota tinkamai. Siekiant atlikti šį vertinimą, pagalbos veiksmingumo ir efektyvumo audito metu atsakyta į šiuos paklausimus:

- i) Ar EIVT ir Komisija atsižvelgė į pagrindines Tuniso problemas?
- ii) Ar Komisija tinkamai įgyvendino savo programas?

13

Auditas apėmė išlaidas, susijusias su EKPP ir EKP. Jame daugiausia dėmesio skirta reagavimo į ekonominę krizę programoms ir ES veiksams perėjimo prie demokratijos, valdymo, teisingumo ir ekonomikos augimo srityse. Auditas taip pat apėmė MFP.

14

Audito imtis sudarė 70 % dvišalio bendradarbiavimo pagalbos, skirtos Tunisui 2011–2015 m.¹⁶ Be MFP paskolos mes auditavome septynias paramos biudžetui programas ir keturiolika projektų. Išsamesnė informacija apie ES veiksmus pateikta *I ir II prieduose*.

15

Audito darbas buvo atliekamas 2016 m. kovo–liepos mėn. Vertinimui reikalingus įrodymus surinkome atlikdami dokumentų peržiūrą ir interviu su EIVT, Komisija ir ES delegacija Tunise, Tuniso institucijomis, pilietinės visuomenės organizacijomis, tarptautinėmis finansų institucijomis ir kitais paramos teikėjais¹⁷. Taip pat 2016 m. gegužės mėn. atlikome dviejų savaičių vizitą į Tunisą.

- 16 2011–2015 m. Tunisui skirta dvišalio bendradarbiavimo pagalba iš viso sudarė 1,3 milijardo eurų. Ši suma apima programas pagal EKPP, EKP, Europos kaimynystės priemonės, temines priemonės, KIP ir MFP paskolą.
- 17 TVF, Afrikos plėtros bankas, Pasaulio bankas, Agence Française de Développement.

EIVT ir Komisija pagrindines problemas iš esmės sprendė skirdamos dideles papildomas lėšas, koordinuojamas su pagrindiniais paramos teikėjais, bet pagalba nebuvo pakankamai tikslinga

16

Šiame skyriuje mes nagrinėjame, ar prioritetai ir finansiniai asignavimai buvo tinkamai pritaikyti po 2011 m., siekiant išspręsti pagrindines problemas, su kuriomis susiduria Tunisas. Mes taip pat vertiname, ar problemos buvo greitai sprendžiamos pasitelkiant gerai koordinuotus veiksmus.

Lėšos buvo reikšmingai padidintos, siekiant atsižvelgti į skubius poreikius

17

2010 m., prieš revoliuciją, Komisija parengė 240 milijono eurų pagalbos vystymuisi programą¹⁸ 2011–2013 m. laikotarpiu. Joje nustatytos šios prioritetinės pagalbos vystymuisi sritys: užimtumas, ekonomikos reformos, parama privačiajam sektoriui ir teisingumas. Kompleksinis tikslas buvo išplėsti gero valdymo aprėptį.

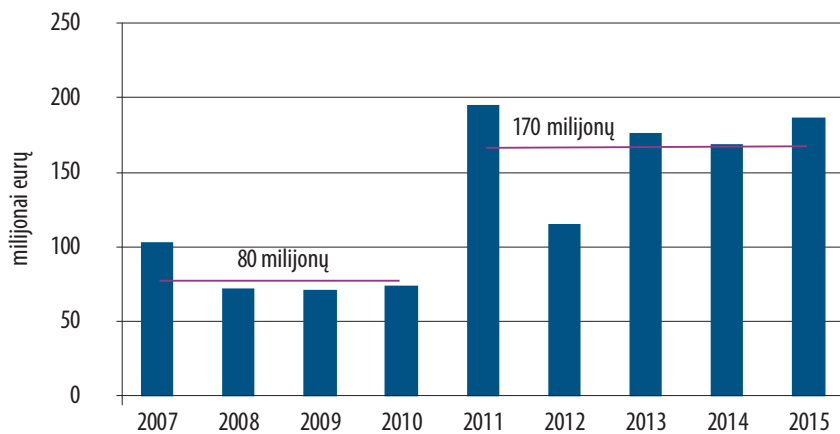
18

Įvykus revoliucijai, skiriamos lėšos buvo gerokai padidintos ir buvo pakeisti ES dvišalio bendradarbiavimo prioritetai. Asignavimų suma nuo 2011 iki 2013 m. beveik padvigubėjo ir pasiekė 445 milijonus eurų. Vidutiniai metiniai asignavimai pagal EKPP ir EKP¹⁹ padidėjo nuo 80 milijono eurų (laikotarpiu iki revoliucijos) iki 170 milijono eurų – laikotarpiu nuo 2011 m. iki 2015 m. (žr. **2 diagramą**). Gerokai padidintas finansavimas iš esmės buvo skiriamas naudojant paskatomis pagrįstą mechanizmą „parama pagal pažangą“, papildoma pagalba buvo skirta šalims partnerėms, rodančioms ilgalaikius įsipareigojimus reformoms ir jų pažangą²⁰.

- 18 Daugiametė pagalbos vystymuisi strategija 2007–2013 m. laikotarpiui buvo nustatyta šalies strateginiame dokumente. 2011–2013 m. NOP išsamiau apibrėžtos skiriamos lėšos ir prioritetai. NOP minimos pagal EKPP skirtos lėšos.
- 19 Nuo 2014 m. pagrindinę vystomojo bendradarbiavimo su kaimyninėmis šalimis priemonę EKPP pakeitė EKP.
- 20 „Paramos pagal pažangą“ paskatų mechanizmas (vadinamas SPRING EKPP kontekste (iki 2013 m.) ir bendrosios lėšos KPP kontekste (taip pat žr. 1 lentelę dėl papildomų įnašų).

EKPP ir EKP metiniai įsipareigojimai Tunisui 2007–2015 m.

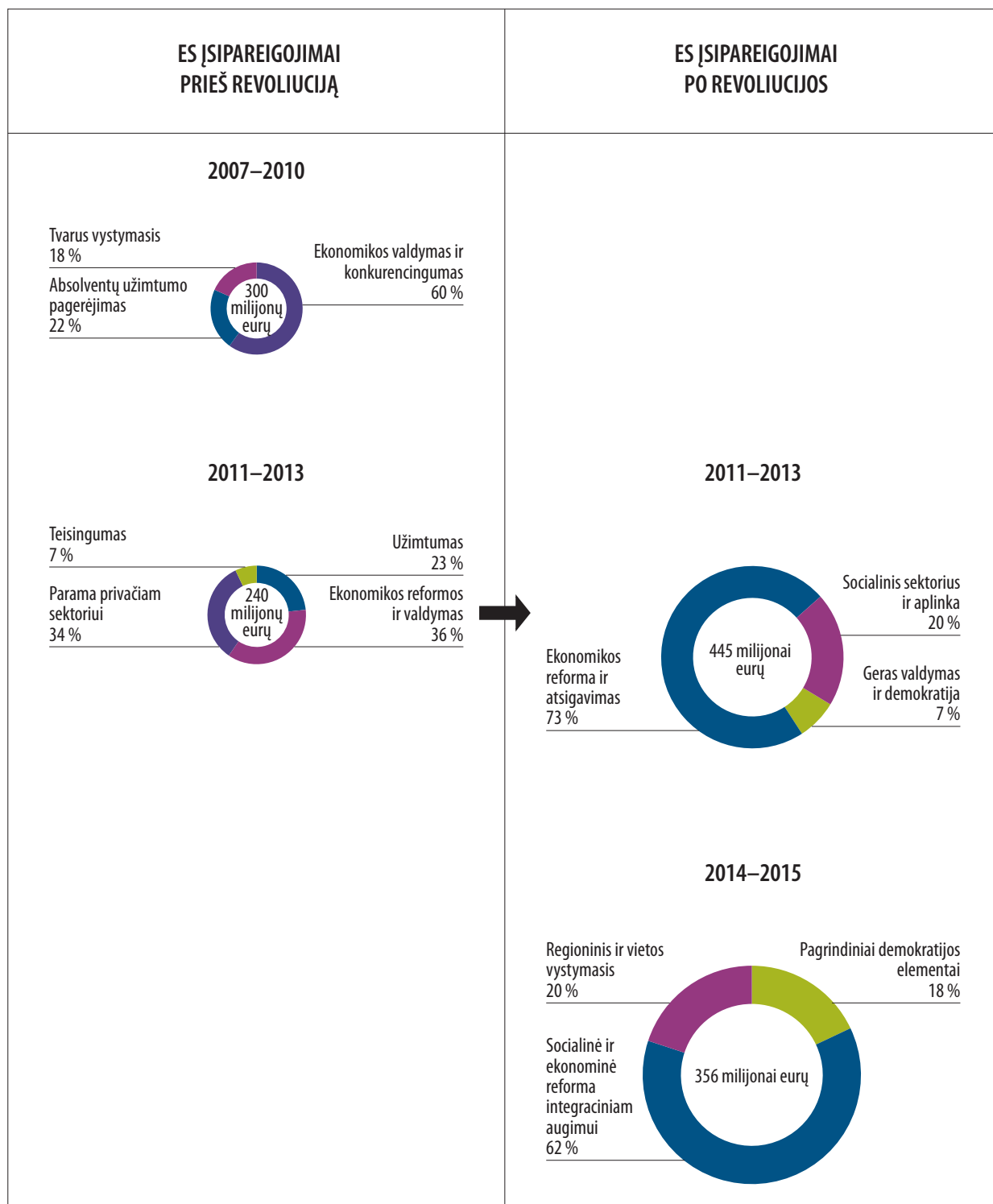

Šaltinis: CRIS duomenų bazė.

19

Nuo 2011 m. parama demokratijai yra viena iš tikslinių pagalbos sričių (žr. **3 diagramą**). Siekiant užtikrinti, kad rinkimai būtų vykdomi tinkamai, buvo rengiamos ES rinkimų stebėjimo misijos. Papildoma parama perėjimui prie demokratijos buvo teikiama per programas, skirtas remti pilietinę visuomenę, teisingumą ir naujo Parlamento veiklą. Po 2011 m. Komisija parengė programas, skirtas spręsti regionų skirtumų problemas, dėl kurių kilo saugumo ir socialinė įtampa. Šiomis programomis buvo remiamos atskirtos teritorijos, mažas pajamas turinčių kaimyninių sričių atkūrimas ir sveikatos sektorius.

EKPP ir EKP įsipareigojimai Tunisui iki ir po 2011 m. pagal prioritetines sritis (dydis proporcingai pagal asignavimus per metus)

Šaltinis: Europos Komisija, nacionalinės orientacinės programos ir dabartinė padėtis, 2015 m. spalio mėn.

20

Papildomos lėšos, kurios buvo skirtos po revoliucijos, EIVT ir Komisijai leido teikti didelę paramą nacionalinei ekonomikos atgaivinimo programai. Esant nestabiliai ir prastėjančiai makroekonominiai padėčiai, programa *Programme d'Appui à la Relance* (PAR) buvo plati atgaivinimo programa, apėmusi dideles įvairių paramos teikėjų ir finansų institucijų lėšas, skirtas daugiausiai finansavimo skirti tenkinant neatidėliotinus ekonominius poreikius. Komisijos įnašas į programą PAR sudarė jos didžiausią Tunisui skirtų lėšų sumą. Šis finansavimas apėmė penkias bendrąsias paramos biudžetui programas, pagal kurias buvo įsipareigota skirti 448 milijonus eurų per penkerius metus, t. y. daugiau nei pusę lėšų, skiriamų pagal EKPP ir EPP priemones 2011–2015 m. laikotarpiu. Papildomai su šia suma buvo teikiamos „paramos pagal pažangą“ lėšos, kurios sudarė 155 milijonus eurų 2011–2015 m. laikotarpiu (žr. 18 dalį ir **1 lentelę**). Ši bendroji parama biudžetui buvo ypač svarbi Tuniso institucijoms, kadangi didžioji kito paramos teikėjų finansavimo dalis buvo teikiama paskolų forma ir apėmė aptarnavimo išlaidas ir skolos grąžinimo įsipareigojimus.

1 lentelė

„Paramos pagal pažangą“ įnašai PAR programose

(milijonais eurų)

PAR programa	Metai	Bendra skirta suma	PAR programoms skirtos „paramos už pažangą“ lėšos	Visos per metus skirtos „paramos už pažangą“ lėšos
PAR1	2011	100	10	20
PAR2	2012	68	0	80
PAR3	2013	110	45	55
PAR4	2014	100	47	50
PAR5	2015	70	53	71,8
Iš viso		448	155	276,8¹

1 121,8 milijono eurų „paramos už pažangą“ lėšų likutis buvo panaudotas projektams įvairiose srityse, pavyzdžiui, teisingumo srityje arba neturtingų rajonų infrastruktūros renovavimui ir pan.

Šaltinis: EIVT ir CRIS duomenų bazė.

21

Komisija atsižvelgė į šalies ekonomikos poreikius, visų pirma per PAR programas, bet papildoma parama buvo teikiama skiriant MFP paskolą ir įgyvendinant atskirus projektus. Atsižvelgiant į Tuniso institucijų prašymą, 2014 m. buvo suteikta 300 milijonų eurų paskola, skirta papildyti TVF paskolą, remiant vyriausybės ekonominį stabilizavimą ir reformų programą.

22

Jei makroekonominės ir demokratinės reformos problemos buvo galima išspręsti pakankamai greitai, to negalima pasakyti apie saugumo sektoriaus reformą. Tuniso vyriausybė pirmą kartą paprašė ES paramos šiai reformai 2011 m. spalio mėn. Komisija greitai atsakė į šį prašymą, tačiau prireikė dviejų metų, kol Tuniso institucijos susitarė dėl saugumo sektoriaus Tunise tarpusavio peržiūros atlikimo sąlygų. 2013 m. gruodžio mėn. dvylika saugumo ekspertų iš ES valstybių narių parengė tarpusavio peržiūros ataskaitą. Po Tuniso institucijų patvirtinimo 2015 m. sausio mėn. buvo atliktas identifikavimo ir formulavimo vizitas. Teroristiniai išpuoliai 2015 m. kovo ir birželio mėn. pagreitino politinį dialogą ir 2015 m. lapkričio mėn. Tuniso vyriausybė pasirašė Komisijos pasiūlymą dėl 23 milijonų eurų vertės saugumo sektoriaus reformos programos. Tai įvyko praėjus ketveriems metams po pirmojo prašymo. Patvirtinus programą, 2016 m. birželio mėn. buvo pasirašyta saugumo infrastruktūros modernizavimo ir įrangos teikimo sutartis.

Lėšos buvo išskirstytos pernelyg dideliu skaičiumi sričių

23

Tuniso institucijos nesugebėjo parengti patikimo ir išsamaus nacionalinio vystymosi plano. Be šio plano paramos teikėjai negalėjo susidaryti nuomonės apie šalies prioritetus, reikalingas lėšas ir pažangą pagal pagrindinius rodiklius. Todėl ES veiksmams buvo nustatyti atsižvelgiant į nuolatinį ir intensyvų politinį dialogą su Tuniso institucijomis, į parengtas ataskaitas, susijusias su įvairių poreikių vertinimu, ir į EIVT ir Komisijos organizuotus padėties įvertinimo vizitus.

24

ES veiksmams apėmė labai įvairias veiklos sritis. Po 2011 m. revoliucijos reikėjo didelės paramos daugelyje sektorių. 2013–2017 m. veiksmų plane dėl privilegijuotos partnerystės (žr.8 dalį) nustatyta trylika prioritetų, kurių kiekvienam buvo priskirta įvairių veiksmų. Atsižvelgiant į išaugusią turimų lėšų apimtį, Komisija išplėtė bendradarbiavimo sritį, bandydama patenkinti šią paklausą. Strateginiuose dokumentuose, pavyzdžiui, 2011–2013 m. NOP bei 2014 ir 2015 m. bendroje paramos programoje (BPP), nustatytos labai plačios prioritetinės sritys. Dėl to buvo priimti sprendimai ir planuojami projektai, kurie apėmė per daug sričių. 2014 ir 2015 m. BPP vieną prioritetinių sektorių (pagrindiniai demokratijos elementai) sudarė šešios atskiros dalys, apimančios įvairias sritis: teisingumo, lygių galimybių, migracijos ir sienų valdymo, žiniasklaidos reformos, saugumo sektoriaus reformos ir paramos kultūros sektoriui²¹. ESD metinėje ataskaitoje²² minimi veiksmams, apimantys daugiau nei dvidešimt sričių (įskaitant švietimo, sveikatos, žemės ūkio, aplinkos, klimato kaitos, transporto, mokslinių tyrimų ir temines sritis, pavyzdžiui, tarpvalstybinio bendradarbiavimo).

21 Komisijos kaimynystės politikos ir plėtros generalinio direktorato, Tuniso finansinės pagalbos dokumentas, dabartinė padėtis: 2015 m. spalio mėn.

22 ESD, 2015 m. ataskaita, *Coopération de l'Union européenne en Tunisie*.

25

Didelė veiklos sričių įvairovė prieštaravo pačios Komisijos tikslui pagalbą skirti mažam sričių skaičiui. Remiantis pripažinta pagalbos vystymuisi paskirstymo geriausia praktika, nustatyta ES konsensuse dėl vystymosi²³ ir Paryžiaus deklaracijoje dėl pagalbos veiksmingumo²⁴, ES paramos teikėjai savo aktyvų dalyvavimą turėtų sutelkti daugiausiai trijuose sektoriuose kiekvienoje šalyje. Pakankamai nesutelkusi pastangų Komisija sumažino galimą finansavimo poveikį ir apsunkino savo valdymą.

ES veiksmai buvo gerai koordinuojami su pagrindiniais paramos teikėjais, bet su valstybėmis narėmis bendro programavimo nepasiekta

26

ES veiksmai buvo gerai koordinuojami su pagrindiniais tarptautiniais subjektais vystymosi srityje Tunise, pavyzdžiui, TVF, Pasaulio banku, Afrikos plėtros banku (AfDB) ir *Agence Française de Développement* (AFD). ES planavo ir įgyvendino svarbias programas kartu su kitais paramos teikėjais, visų pirma susijusias su MFP. Kai kuriuos ES projektus vykdė JT agentūros, nacionalinės plėtros agentūros ir plėtros bankai. 2016 m. taip pat buvo vykdomi devyni poriniai projektai, kurių bendras biudžetas sudarė 12 milijonų eurų, – juos finansavo ES, o įgyvendino valstybės narės²⁵.

27

ES yra didžiausia paramos Tunisui teikėja, ji teikia dotacijas daugelyje įvairių sričių. Todėl ESD vaidina svarbų vaidmenį paramos teikėjų bendruomenėje. Ji padeda aktyviai koordinuoti paramos teikėjų, kurie bent kartą per mėnesį susitinka išsamiai aptarti programų planavimą ir galimas problemas jas įgyvendinant, veiklą.

28

EIVT ir Komisija glaudžiai bendradarbiavo su valstybėmis narėmis reguliariai konsultuojantis ir dažnai keičiantis reikalinga informacija visais programos ciklo etapais, visų pirma EKP komiteto kontekste. Tačiau šis bendradarbiavimas neapėmė bendro programavimo su valstybėmis narėmis, kaip rekomenduota EKP reglamente²⁶. Pastaruosius ketverius metus EIVT ir Komisija aptarinėja su ES valstybėmis narėmis, kaip palaipsniui pradėti vykdyti bendrą programavimą Tunise.

23 Taryba, Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Komisija, (2006/C 46/01), Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybės atstovų, Europos Parlamento ir Komisijos bendras pareiškimas dėl Europos Sąjungos vystymosi politikos: „Europos konsensusas“.

24 EBPO, Paryžiaus deklaracija dėl pagalbos veiksmingumo, 2005 m., (<http://www.oecd.org/dac/effectiveness/34428351.pdf>).

25 Vokietija, Ispanija, Prancūzija, Italija, Nyderlandai ir Austrija.

26 2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 232/2014, kuriuo nustatoma Europos kaimynystės priemonė, 5 straipsnis (OL L 77, 2014 3 15, p. 27).

ES veiksmi iš esmės padėjo Tunisui, tačiau buvo Komisijos programų įgyvendinimo trūkumų

29

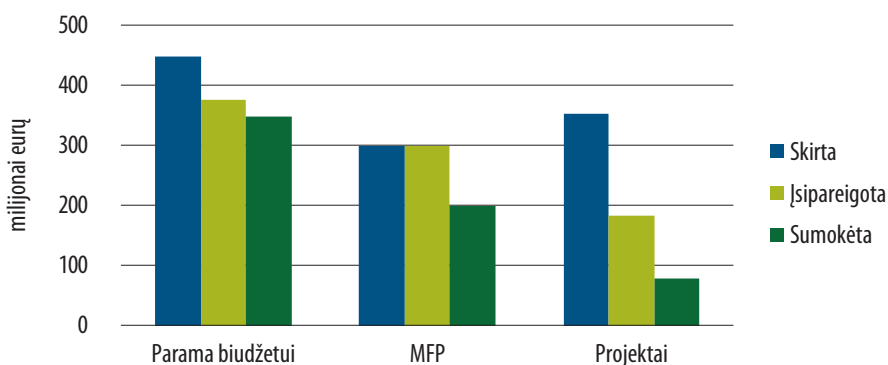
Šiame skyriuje nagrinėjame, kaip Komisija įgyvendino dvišalės pagalbos vystymuisi programas. Vertiname keturių rūšių programas: a) keturias bendrosios paramos biudžetui programas, b) tris sektorinės paramos biudžetui programas, c) MFP paskolą ir d) 14 projektų. Vertiname jų koncepciją, vykdymą ir išdirbius.

Bendroji parama biudžetui buvo išmokama greitai, tačiau susijusios sąlygos buvo per daug lanksčios

30

PAR programos (žr. 20 dalį) sudarė maždaug 56 % EKPP ir EKP įsipareigojimų. Įgyvendinant šias programas paskirti didelės lėšas Tunisui pavyko palyginti greitai. Iš esmės reikėjo vienų ar dvejų metų nuo sumos, dėl kurios buvo įsipareigota, nustatymo iki didžiosios dalies išmokėjimo. 2015 m. pabaigoje pagal PAR programas išmokėta 78 % įsipareigotų sumų 2011–2015 m., o MFP ir projektų atveju – atitinkamai 67 % ir 22 % sumų. 2015 m. pabaigoje buvo įsipareigota tik dėl 60 % turimų projektų lėšų, o paramos biudžetui ir MFP atveju įsipareigota dėl, atitinkamai, 85 % ir 100 % asignavimų (žr. 4 diagramą).

4 diagrama Skirtos, įsipareigos ir sumokėtos sumos pagal pagalbos rūšį (2015 12 31, 2011–2015 m. laikotarpis)

Šaltinis: CRIS duomenų bazė.

31

Teikiant šią ES pagalbą buvo siekiama didelėmis sumomis remti pažeidžiamą ekonomiką, skatinti socialinę sanglaudą ir paraginti Tunisą „pradėti reformas įgyvendinant partnerystę siekiant demokratijos ir bendros gerovės“²⁷. Susijusios išmokos 2011–2015 m. laikotarpiu buvo apie 350 milijonų.

32

Pirmoji PAR programa buvo planuojama ir įgyvendinama kartu su Pasaulio banku, AfDB ir AFD²⁸, o antroji – su Pasaulio banku ir AfDB. Bendras PAR1 biudžetas sudarė 1 milijoną eurų paskolų ir dotacijų (iš kurių 100 milijonų eurų buvo ES įnašas). Bendras PAR2 biudžetas sudarė 720 milijonų eurų paskolų ir dotacijų, iš kurių 68 milijonai eurų buvo ES įnašas. Bendras šių programų planavimas ir vykdymas padidino paramos teikėjų poveikį šaliai partnerei įgyvendinant reformas. Taip pat buvo užtikrinta, kad nebūtų paramos teikėjų pastangų dubliavimosi. Vėlesnės PAR3 ir PAR4 buvo finansuojamos tik ES.

Lėšų išmokėjimo sąlygos buvo pernelyg lanksčios

33

Įgyvendinant PAR programas ES įnašas teikiamas bendrosios paramos biudžetui forma. Nuo 2013 m. tai buvo vadinama „sutartimis dėl paramos valstybei stiprinti“ (SBC). Tai yra pati lanksčiausia paramos biudžetui forma, skirta šalims, kurios yra pažeidžiamos arba kuriose vyksta perėjimo procesas. Lėšų išmokėjimo sąlygos pagal šią paramos biudžetui formą yra lankstesnės nes, pavyzdžiui, tinkamumo sąlyga šalims partnerėms turėti patikimą ir įtikinamą nacionalinį vystymosi planą nėra būtina, jei vyriausybė įsipareigoja jį parengti. Atsižvelgiant į pačios Komisijos paramos biudžetui gaires, SBC negali būti vykdomos ilgiau nei vienerius ar dvejus metus. Tuniso atveju šios formos parama biudžetui jau buvo suteikta trejiems metams (PAR3 ir PAR4) ir bus naudojama vėlesnei PAR programai (PAR5) dar trejiems metams.

27 COM(2011) 200 final.

28 Trijų paramos teikėjų įnašus sudarė paskolos.

34

PAR programos įgyvendinamos išmokant vieną ar dvi dalis daugiausiai per dvejus metus. Pagal geriausią praktiką, taikomą paramos biudžetui programoms, Komisija visų pirma susitaria dėl reformos programos su šalimi partnere. Tuomet remiantis šia programa Komisija nusprendžia dėl lėšų išmokėjimo sąlygų, pasirašo finansavimo susitarimą ir skiria šaliai partnerei laiką įgyvendinti šias reformas ir laikytis lėšų išmokėjimo sąlygų. Tačiau PAR programų atveju iš esmės sąlygų buvo laikomasi prieš pasirašant finansavimo susitarimą (jau planavimo etape). Ši *modus operandi* sistemingai naudojo Komisija, siekdama paspartinti PAR programų pirmosios dalies mokėjimą. Taigi PAR1 pirmosios dalies mokėjimas buvo atliktas praėjus dviem mėnesiams nuo finansavimo susitarimo pasirašymo; PAR2 ir PAR3 atveju šis terminas buvo tik dvi savaitės (žr. **2 lentelę**).

2 lentelė

PAR programų vykdymas

Programa	PAR programos			Įgyvendinimo greitis				
	Sprendimo metai	Skirta	Sumokėta	Finansavimo susitarimo pasirašymo data	Mokėjimo data (1 dalis)	Mokėjimo data (2 dalis)	Laikotarpis tarp finansavimo susitarimo pasirašymo ir 1-ojo mokėjimo	Laikotarpis tarp finansavimo susitarimo pasirašymo ir 2-ojo mokėjimo
PAR 1	2011	100 000 000	99 424 813	28.9.11	2.12.11	17.12.12	64	439
PAR 2	2012	68 000 000	65 415 314	4.12.12	17.12.12	N. d.	13	N. d.
PAR 3	2013	110 000 000	110 000 000	6.12.13	20.12.13	4.12.14	14	358
PAR 4	2014	100 000 000	75 000 000	8.7.15	8.12.15	Neišmokėta	150	Neišmokėta

Šaltinis: CRIS duomenų bazė (2016 m. spalio mėn.).

35

Vienu atveju (PAR1) antrosios dalies priemonės nebuvo nustatytos, kai buvo pasirašyta sutartis, o tik po metų. Priemonės, būtinos įvykdyti visų programų dalių mokėjimo sąlygas, turėtų būti nustatytos, kai pasirašomas finansavimo susitarimas, siekiant suteikti pakankamai laiko šalims partnerėms įgyvendinti reformas.

36

Kadangi papildomos „paramos pagal pažangą“ principu skiriamos lėšos sudarė beveik trečdalį programų biudžeto, mes tikrinome, ar Tuniso institucijos jas panaudojo tam, kad nustatytų naujas sąlygas ir parengtų naujas priemones. Nustatėme, kad tik PAR3 atveju skyrus papildomas lėšas „paramos pagal pažangą“ principu buvo pridėta viena kintama dalis. Ši kintama dalis apėmė tris konkrečias sąlygas. Iš esmės „paramos pagal pažangą“ principu skiriamos papildomos lėšos buvo nustatytos ir skirtos programos planavimo etapo pabaigoje (žr. **2 langelį**) ir, kadangi tai tikrai buvo komplikuojantis veiksnys, tai leido nustatyti sąlygas ir priemones.

2 langelis

Papildomų lėšų skyrimo procedūra pagal „paramos pagal pažangą“ principą

Procedūros etapai:

- N metų gruodžio mėn. ESD parengia pirmąjį pažangos ataskaitos projektą;
- N + 1 metų kovo mėn. EIVT ir EK parengia bendrą pranešimą apie pažangą visose kaimyninėse šalyse;
- N + 1 metų birželio mėn. priimamas sprendimas (jį patvirtinta EKP komitetas). Lėšos turi būti paskirtos konkrečioms programoms iki N + 1 metų pabaigos.

37

PAR išmokos priklausė nuo daugelio konkrečių priemonių taikymo. Vidutiniškai kiekviena iš keturių tikrintų programų buvo susijusi su 27 konkrečiomis priemonėmis. Jos apėmė daug įvairių sričių, pavyzdžiui: a) skaidrumo, demokratinio dalyvavimo, teisingumo ir kovos su korupcija, b) viešųjų finansų, c) regionų skirtumų, d) nedarbo ir socialinės įtraukties, e) mikrofinansų ir f) ekonomikos augimo. Kadangi nagrinėjama daug sričių, sumažėja dėmesys politiniam dialogui su šalimi partnere.

38

Komisija priėmė sprendimus dėl mokėjimų, įvertinusi bendrą pažangą ir vyriausybės įsipareigojimą pagal nacionalinį vystymosi planą, o ne kiekvienos Tuniso institucijoms privalomos priemonės įgyvendinimą. Praktiškai tai reiškia, kad Komisija įvertino bendrą pažangą kaip sėkmingą, nors kai kurios priemonės nebuvo taikytos. Šis metodas sumažino partnerių paskatas imtis priemonių, nustatytų finansavimo susitarime, ir susilpnino Komisijos įtaką, kurią ji galėjo daryti Tuniso institucijoms įgyvendinant būtinas reformas.

39

Dėl nestabilios politinės padėties šalyje Komisija daugiausiai dėmesio skyrė su išdirbiais, o ne su ilgalaikiais rezultatais susijusioms priemonėms. Dauguma PAR programų priemonių buvo parengtos taip, kad jas būtų galima įvykdyti per trumpą laikotarpį, ir dažnai turėjo nuorodą „potvarkį „X“ priima vyriausybė“ ar panašų. Tačiau vyriausybė potvarkį gali priimti, bet administracija jį įgyvendinti gali nebūtinai skubiai ir tinkamai. Iš tikrųjų, kai kurių struktūrinių reformų įgyvendinimas tebėra nepatenkinamas arba lėtas, net tose srityse, kuriose Tuniso vyriausybė ėmėsi kai kurių priemonių.

Vėluota parengti viešųjų finansų valdymo įvertinimą

40

Nėra bendro PAR programų vertinimo. Atsižvelgiant į šių programų dydį ir sudėtingumą, remiantis jų bendru įvertinimu buvo galima gauti naudingos grįžtamosios informacijos apie reformų pažangą ir nustatyti metodo trūkumus.

41

Komisija pasinaudojo skirtingų tarptautinių organizacijų atliktais įvairiais konkrečių valdymo aspektų vertinimais. Tačiau jie negali pakeisti VIFA vertinimo, kuris yra labai išsamus ir plačiai taikomas bendras viešųjų finansų valdymo vertinimas. Nors Komisijos paramos biudžetui gairėse rekomenduojama VIFA vertinimą atlikti kas ketverius metus, paskutinis buvo atliktas 2010 m. Naujas bendrai ES, Pasaulio banko ir AfDB finansuojamas vertinimas turėjo būti atliktas 2014 m. Tačiau buvo smarkiai vėluojama įdarbinant ekspertą ir aptariant ataskaitos projektą su Tuniso institucijomis. Naująjį VIFA vertinimą numatoma baigti 2017 m. kovo mėn.

42

VIFA vertinimas nebuvo reikalingas vien tik patikinimui dėl visų viešųjų finansų valdymo aspektų, jis taip pat būtinas kaip visų galimų trūkumų, kuriuos reikėtų skubiai šalinti, rodiklis. Dėl šių priežasčių ir atsižvelgiant į tai, kad labai didelės paramos biudžetui sumos turi būti pervestos į nacionalinį išdą, yra netinkama, kad šis vertinimas nebuvo parengtas per gairėse nurodytą laikotarpį.

Lėtas reformos tempas

43

Iš esmės padaryta tam tikros pažanga su programomis susijusiose srityse, tačiau reformų tempas buvo lėtas.

- a) Dėl skaidrumo ir dalyvavimo, pažangos pasiekta prieigos prie administracinės informacijos, asociacijos teisių, biudžeto skaidrumo ir Tuniso audito institucijos ataskaitų skelbimo srityse. Tačiau iki šiol sunku gauti prieigą prie administracinės informacijos, susijusios su vyriausybe ir viešosiomis organizacijomis.
- b) Pilietinės visuomenės dalyvavimo srityje, nevyriausybinių organizacijos (NVO) sukūrimas tapo lengvesnis, tačiau vis dar išlieka ilgas procesas. Nors teisės aktuose numatyta, kad nauja NVO gali būti įsteigta vos per kelias savaites, dėl administracinių kliūčių praktiškai tai užtrunka nuo šešių mėnesių iki vienerių metų.
- c) Dėl viešųjų finansų valdymo, būtina priimti nacionalinį vystymosi planą ir pagrindinį biudžeto įstatymą, siekiant pagerinti biudžeto vykdymą. Lėtai buvo vykdomos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės ir viešųjų pirkimų reformos. Buvo priimtas naujas viešųjų pirkimų įstatymas, kuris atitinka tarptautinius standartus, ir yra rengiamas veiksmų planas, skirtas pakeisti painias procedūras. Vienas pagrindinių uždavinių, kurį lieka išspręsti, yra skaidrumo, atskaitomybės bei išorės ir vidaus audito veiksmingumo didinimas.
- d) Atsižvelgiant į regioninius skirtumus, priemonės, kurių buvo imtasi PAR programų kontekste, padidino savivaldybių pajamas. Vis dėlto, atsižvelgiant į struktūrinius trūkumus, t. y. susilpnėjusią ekonominę veiklą ir vietos mokesčių nebuvimą, dauguma savivaldybių patiria finansinių sunkumų, kurie gali būti išspręsti tik taikant išsamų jų finansų restruktūrizavimą, galiausiai atsižvelgiant į decentralizacijos procesą, numatytą 2017 m. pradžioje.
- e) Dėl socialinės įtraukties, vyriausybė padidino socialinę apsaugą, padidindama mėnesinių asignavimų sumą ir gavėjų skaičių. Vis dėlto galimų paramos gavėjų atrankos procesas nepagerėjo ir reikia palaukti, kol bus parengtas bendras namų ūkių registras²⁹.

29 Europos Komisijos informacinis pranešimas Europos Parlamentui ir Tarybai, Tuniso Respublikos MFP, antrosios dalies išmoka, 2015 11 26.

- f) Nors mikrofinansų reglamentavimo pagrindas nustatytas atsižvelgiant į tarptautinius standartus, prieiga prie mikrofinansų vis dar yra ribota. Šioje srityje taip pat padėtų reglamentavimo ir priežiūros pagrindo atnaujinimas, esamų skolinimo palūkanų normų panaikinimas ir atitinkamų apskaitos standartų nustatymas³⁰. Svarbu pažymėti, kad Komisija įgyvendina projektą, kuriuo siekiama remti mikrofinansų plėtojimą mažiau išsivysčiusiose šalies vietovėse.
- g) Siekdamas skatinti ekonomikos augimą Parlamentas parengė naują investicijų kodeksą, atitinkantį tikslą apsaugoti patekimą į rinką, mažinti investicijų apribojimus ir racionalizuoti išimtis, bet jo dar nepriėmė.

44

TVF atkreipė dėmesį į vėlavimus įgyvendinti būtinas reformas savo 2013–2015 m. programa. Savo vertinime³¹ TVF teigia, kad buvo įvykdyta tik apie 60 % iš 46 pagal programą patvirtintų struktūrinių kriterijų. Jis taip pat nurodė, kad „institucijų ir plataus spektro suinteresuotųjų šalių įsipareigojimas reformų darbotvarkei yra būtinas, kad būtų išvengta programos įgyvendinimo nesėkmės“.

Pasinaudojus MFP paskola pavyko sėkmingai gauti finansavimą, nepaisant vėlavimų ir žemo išmokėjimo lygio

45

2013 m. rugpjūčio mėn. Tuniso vyriausybė paprašė ES MFP paskolos. Tunisui tuo metu reikėjo didelio ir skubaus išorės finansavimo. Šios pagalbos, kurios reikėjo skubiai, teikimas užtruko 21 mėnesį nuo pradinio prašymo iki pirmojo mokėjimo (žr. **3 lentelę**). Parlamentas ir Taryba nurodė, kad ES turėtų galėti MFP suteikti greitai tais atvejais, kai dėl susidariusių aplinkybių reikia veikti nedelsiant³². Didžia dalimi vėlavimas gali atsirasti todėl, kad ES negali kontroliuoti situacijos, pavyzdžiui, kai Tunisui prireikė laiko ratifikuoti MFP operacijos susitarimo memorandumą. Tačiau prašymo dėl skubaus finansavimo atveju prireikė nemažai laiko šią paskolą tvarkyti ES lygmeniu.

30 TVF, Tunisas, 2015 m. konsultacija dėl IV straipsnio, šeštoji rezervinio susitarimo peržiūra ir prašymas dėl pertvarkymo, 2015 m. spalio mėn.

31 TVF, Prašymas pratęsti susitarimą pagal išplėstinę fondo priemonę I priedas. 2013–2015 m. rezervinis susitarimas, kontekstas, koncepcija ir rezultatai, 2016 m. birželio mėn.

32 2013 m. rugpjūčio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 778/2013/ES, kuriuo Gruzijai suteikiama papildoma makrofinansinė pagalba (OL L 218, 2013 8 14, p. 15).

MFP tvarkaraštis

Data	Veiksmas	Mėnesiai nuo programos prašymo
2013 m. rugpjūčio mėn.	Tuniso prašymas	pradžia
2013 m. gruodžio mėn.	Komisijos pasiūlymas	4
2014 m. gegužės mėn.	Tarybos ir Parlamento patvirtinimas	9
2014 m. liepos mėn.	MFP komitetas	11
2014 m. rugpjūčio mėn.	Tuniso pasirašytas susitarimo memorandumas	12
2015 m. kovo mėn.	Ratifikuota Tuniso Parlamento	19
2015 m. gegužės mėn.	1 išmokėta dalis	21
2015 m. gruodžio mėn.	2 išmokėta dalis	28
2016 m. spalio mėn.	3 neišmokėta dalis	38

Šaltinis: Europos Komisija.

46

ES skyrė 300 milijonų eurų paskolą, padalytą į tris dalis. Komisija finansavo paskolą per finansinių institucijų paskolas. Gražinimo ir palūkanų sąlygos Tunisui buvo tokios pačios kaip ir sąlygos, kurias Komisija gavo iš finansinių institucijų. Iki šiol palūkanų normos buvo mažos, jos sudarė nuo 0,498 % iki 1,125 %. MFP paskolos gražinimo rizika buvo padengta Išorės veiksmų garantijų fondo, kuris yra finansuojamas iš ES biudžeto.

47

Be galimybės gauti finansavimą mažomis palūkanomis, MFP paskola buvo numatyta konkrečioms reformoms pagal paskolos susitarime nustatytas mokėjimo sąlygas. Paskolos nustatymas buvo koordinuojamas su TVF, pagrindinė mokėjimo sąlyga buvo tinkamas TVF programos įgyvendinimas³³. Be to, ji apėmė devynias sąlygas (panašias į BSP sąlygas); keturias sąlygas antrojo mokėjimo atveju ir penkias sąlygas trečiojo mokėjimo atveju. Komisija užtikrino, kad paskola būtų gerai koordinuojama su PAR programomis ir ES ir kitų paramos teikėjų teikiama technine pagalba. Pagal MFP programą suteikta labai reikalingų lėšų maža kaina. Nustatant nedaug sąlygų ir vykdant jų įgyvendinimo stebėjimą pavyko priimti papildomas reformas. Komisija rengiasi suteikti papildomą 500 milijonų eurų paskolą, pažymėdama kad: „apskritai reformų pažanga tebėra ribota, iš dalies dėl trapių politinių permainų, nors teigiamas pastarojo meto pagreitis nuteikia optimistiškai, o vyriausybė tebėra įsipareigojusi toliau eiti teigiamų reformų keliu“³⁴.

33 2013–2015 m. rezervinio susitarimo programa.

34 COM(2016) 67 final, 2016 m. vasario 12 d. „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento sprendimo, kuriuo Tunisui suteikiama papildoma MFP“.

Sektorinės paramos biudžetui programos buvo tinkamos, tačiau trūko patikimos strategijos

Trūksta patikimų strategijų ir griežtų sąlygų

48

Sektorijų BSP buvo svarbios, kadangi buvo atsižvelgta į kai kuriuos šalies partnerės poreikius. Vis dėlto dvi iš trijų audituotų programų, susijusių su vandens sektoriumi ir parama savivaldybėms, nebuvo paremtos patikima strategija šiuose sektoriuose. Nors kai kurie planai ir tyrimai buvo pateikti, išsamaus plano, kuris atspindėtų prioritetus ir jų nustatymo būdą, nebuvo.

49

Šiuo metu Tunisas, kuris naudojasi valstybės kūrimo sutartimis, visų pirma todėl, kad nėra bendro nacionalinio vystymosi plano, apimančio sektorių strategijas, taip pat gauna finansavimą iš sektorinės paramos biudžetui programų. Kaip nurodyta Komisijos gairėse, ši praktika nukrypsta nuo geriausios praktikos.

50

Problemų kyla dėl sąlygų nustatymo. Pagrindiniai trūkumai nurodyti **3 langelyje**:

- a) pasirašant programą nebuvo žinomos bazinės sąlygos;
- b) kai kurios sąlygos nebuvo tinkamos;
- c) pasirašant finansavimo susitarimą nebuvo laikomasi kai kurių tinkamumo kriterijų.

Nustatyti trūkumai, rengiant sektorinės paramos biudžetui programas

- a) BS6 (vandens) programoje apibrėžiami kai kurie rodikliai ir atitinkami veiksmingumo kriterijais, nenustatčius šių rodiklių atskaitos taškų. Pavyzdžiui, viena 5 milijonų eurų kintamos dalies mokėjimo sąlyga buvo gilių šulinių matavimo skaitiklių skaičiaus padidinimas 300 pirmaisiais metais, 700 antraisiais metais ir 1 200 trečiaisiais metais. Nepaisant to, susitarimo sudarymo metu, Komisijai nebuvo aišku, kiek šulinių buvo arba nebuvo aprūpinti matavimo skaitikliais, ir todėl nebuvo žinomas su sąlyga susijusios problemos sprendimo mastas. Iki šiol neįvykdyta kita paramos biudžetui kintamos dalies mokėjimo sąlyga, susijusi su valstybės surenkamais mokesčiais už požeminio vandens siurbimą.
- b) BS6 programoje nustatytos sąlygos, kurių buvo lengva laikytis. Pavyzdžiui, viena 2,5 milijono eurų kintamos mokėjimo dalies sąlyga buvo techninių darbuotojų skaičiaus atitinkamame departamente padidinimas 5 žmonėmis pirmaisiais metais, 10 antraisiais metais ir 25 trečiaisiais metais. Tačiau departamentas nurodė, kad techninių darbuotojų skaičius padidėjo 71 asmeniu pirmaisiais metais. Šiuo atveju mokėjimo sąlyga nebuvo pagrįsta tinkama darbuotojų poreikio analize. Taip pat buvo priešingų atvejų, kai buvo pernelyg sudėtinga laikytis kitų sąlygų ir bendrai vėluojama įgyvendinti programas.
- c) BS5 ir BS6 atveju pasirašant finansavimo susitarimą nebuvo laikomasi visų tinkamumo kriterijų. Pagal BS5 finansavimo susitarimą numatyta, kad tik antrajai ir trečiajai daliai buvo taikomos bendrosios mokėjimo sąlygos (tinkamumo kriterijai). Todėl tinkamumo kriterijai nebuvo taikomi pirmajai 9 milijonų eurų daliai, kuri buvo skirta remiantis tik pasirašyta paramos biudžetui sutartimi. BS6 atveju, finansavimo susitarimas buvo pasirašytas, nepaisant to, kad viena tinkamumo sąlyga buvo įvykdyta tik iš dalies. Pagal paramos biudžetui gaires galimas sektorinės paramos biudžetui kaip priemonės naudojimas priklauso nuo tinkamumo kriterijų vertinimo rezultatų.

51

Komisija nustatė tinkamumą išmokai pagal vieną programą (BS7), remdamasi savo vertinimu, kad mokėjimo sąlygų matricos atžvilgiu **iš esmės** buvo padaryta „patenkinama pažanga“. Tokia praktika sumažina partnerio paskatas vykdyti visas individualias priemones (žr. 38 dalį). Taip pat kyla klausimas, kodėl tam tikros mokėjimo sąlygos buvo nustatytos, jei nebuvo numatyta jas taikyti.

Vėluojama įgyvendinti programos

52

Dviejų iš trijų audituotų programų atveju labai vėluota vykdyti programos. Vienu atveju (BS5) įgyvendinimo laikotarpis buvo pratęstas 70 %, palyginti su iš pradžių suplanuotu grafiku (nuo 60 mėnesių iki 102, keturis kartus atlikus pakeitimus), o kitu atveju (BS6) – 33 % (papildomai 24 mėnesius). Vėlavimai buvo susiję arba su programos aplinka (t. y. su politiniu nestabilumu, institucijų priešinimusi pokyčiams), arba su koncepcijos trūkumais (žr. 50 dalį).

53

Techninės pagalbos projektai buvo rengiami kartu su pagrindine sektorinės paramos biudžetui programa, siekiant padėti administracijai įgyvendinti suderintą reformų programą. Tačiau dviem atvejais (BS5 ir BS6) buvo vėluojama sudaryti techninės pagalbos projektų sutartis, o BS7 atveju jokia techninė pagalba nebuvo tiesiogiai susijusi su programos priemonių įgyvendinimu.

54

Kai kuriais atvejais programų poveikis buvo labai ribotas dėl lėtos pažangos įgyvendinant būtinas reformas. Pavyzdžiui, BS5 atveju (2007 m. sprendimas), vienas numatytas svarbus programos rezultatas buvo metinio biudžeto reforma. Buvo tikimasi, kad ši reforma bus vykdoma greitai, prieš tai parengus įstatymą. Tačiau jis vis dar nepriimtas Parlamente, o po šio įstatymo priėmimo reikės dar penkerių metų, kad ši reforma būtų visiškai įgyvendinta.

Projektams buvo sprendžiami svarbūs klausimai, tačiau buvo koncepcijos trūkumų ir vėlavimų

Dėl kai kurių koncepcijos trūkumų buvo sudėtinga įvertinti projektų veiksmingumą

55

Pusė mūsų imties projektų³⁵ turėjo vieną ar kelis šių su jų koncepcija susijusių trūkumų (žr. pavyzdžius **4 langelyje**):

- a) trūko tinkamų, konkrečių ir išmatuojamų tikslų;
- b) nebuvo rodiklių, todėl nebuvo galima tinkamai įvertinti veiksmingumo, atlikti veiklos stebėjimo ir laiku imtis taisomųjų veiksmų;
- c) trūko atskaitos rodiklių, todėl situacijos prieš veiksmą ir po jo palyginimas buvo ribotas.

35 PJ 7, 8, 10, 11, 12, 13 ir 14.

Koncepcijos trūkumų atvejai peržiūrėtuose projektuose

- a) PJ12 buvo techninės pagalbos projektas, kuriuo siekiama stiprinti Aukščiausiojo advokatų profesinės veiklos instituto institucinius gebėjimus. Ši formuluotė, atsižvelgiant į konkretų tikslą, buvo neapibrėžta, be to, jo įvykdymas turėtų būti įvertintas vėlesniame etape. Sutartyje nustatyti rodikliai, pavyzdžiui, žmogaus teisių pažeidimų skaičius ir vidutinė civilinių ir baudžiamųjų procedūrų trukmė. Šie rodikliai buvo tik nežymiai ir netiesiogiai susiję su projektu ir nebuvo tinkamiausi kriterijai įvertinti, ar pasiektas projekto tikslas.
- b) Projektas PJ14 buvo parengtas remti perėjimą prie demokratijos Tunise. Juo siekiama nustatyti gerąją partiją, stiprinti Parlamento narių gebėjimus ir gerinti Parlamento administracinius gebėjimus. Nors sutartyje aprašyta pagrindinė veikla, nebuvo nustatyti rodikliai, pagal kuriuos būtų galima išmatuoti veiksmingumą ir įvertinti projekto pridėtinę vertę.
- c) PJ13 tema buvo parama pilietinei visuomenei Tunise. Tikslai ir rodikliai buvo neaiškūs ir išskaidyti pagal įvairias veiklos sritis, o ne konkrečius rodiklius. Be to, kadangi nebuvo rodiklių, apibūdinančių pilietinės visuomenės padėtį iki ir po veiksmų vykdymo, buvo sunku atlikti tinkamą projekto pridėtinės vertės vertinimą.

56

Keturių³⁶ iš keturiolikos tikrintų projektų atveju į sutartis nebuvo įtraukti kai kurie pagrindiniai elementai (žr. **5 langelį**), o biudžetų išsamumo lygis nebuvo pakankamas, kad būtų galima tinkamai įvertinti sąnaudų pagrįstumą ir palengvinti efektyvumo vertinimą.

36 PJ 6, 7, 8 ir 10.

Projekto su nepakankamomis sąlygomis pavyzdys

Projekto PJ10 atveju sutartis buvo pasirašyta remiantis labai plataus pobūdžio darbų aprašymu ir preliminariais vertinimais. Vienas iš projekto planinių išdirbių buvo didelės apimties darbai, atlikti Nabeulio teismo pastate. Iš pradžių procedūros (preliminarus tyrimas, koncepcija, techninis tyrimas, vykdymo dokumentai, specifikacijos ir konkurso dokumentai) apėmė viso teismo pastato rekonstrukciją. Nepaisant to, paramos gavėjas įvykdė tik vieną iš trijų pirkimo dalių, kadangi projekto biudžeto nepakako finansuoti visas tris dalis. Likusias dvi dalis (sudarančias apie 30 % viso biudžeto) vėliau turėtų įgyvendinti Tuniso institucijos. Šiuo atveju, kadangi sutartyje nebuvo išsamaus taikymo srities aprašymo, nebuvo galima tinkamai įvertinti projekto efektyvumo ir veiksmingumo.

57

Dviejų projektų atveju, dėl kurių buvo sudarytos sutartys su tarpininkaujančia institucija³⁷, Komisija įsipareigojo jai sumokėti apie 1,2 milijono eurų administracinėms išlaidoms. Planavimo dokumentuose nebuvo analizės, parodančios pridėtinę vertę, gautą pasitelkiant tarpininkaujančią instituciją, užuot tiesiogiai sudarius sutartis su galutiniu naudos gavėju³⁸.

Dideli vėlavimai vykdant projektus

58

Projektų įgyvendinimo laikotarpis buvo gerokai pratęstas dešimčia iš keturiolikos imties projektų atveju (žr. **4 lentelę**). Šešiais atvejais³⁹ įgyvendinimo laikotarpis buvo pratęstas daugiau nei 50 % patvirtinto įgyvendinimo laikotarpio. Daugiausiai projektus buvo vėluojama įgyvendinti dėl to, kad iš pradžių buvo nepakankamai įvertintas laikas, būtinas tam tikriems rezultatams pasiekti. Daugeliu atvejų pratęsus terminus išaugo tam tikrų kategorijų sąnaudos, kaip antai personalo sąnaudos, kurios turi būti apmokamos iš fiksuoto Komisijos įnašo⁴⁰. Todėl mažiau lėšų bus skiriama pagrindinei projekto veiklai finansuoti. Kadangi šios sutartys buvo pasirašytos po 2011 m., Komisija žinojo apie sudėtingą padėtį šalyje, tačiau ji atitinkamai nepritaikė projektų terminų ir masto.

37 Projektais PJ7 ir PJ8, kurių bendras biudžetas sudarė 41 milijoną eurų, buvo siekiama mažinti socialinę nelygybę bei regioninius skirtumus miestų ir priemiesčių vietovėse, įgyvendinant infrastruktūros darbus, kurie leido pagerinti gyvenimo kokybę, sukurti darbo vietų ir palengvinti prieigą prie mikrofinansų.

38 Kaip tai padarė EIB vykdydamas tą patį veiksmą.

39 PJ 1, 2, 6, 8, 12 ir 14.

40 Europos Audito Rūmai, Specialioji ataskaita Nr. 3/2011 „Nuo konfliktų nukentėjusiose šalyse per Jungtinių Tautų organizacijas skirstomų ES įnašų efektyvumas ir rezultatyvumas“ (<http://eca.europa.eu>).

4 lentelė

Projektų įgyvendinimo laikotarpių pratęsimas

(mėnesiais)

Projektas	Sutarties metai	Pradinė trukmė	Trukmė		Trukmės pratęsimas
			1 pakeitimas	2 pakeitimas	
PJ1	2011	23	46	52,5	29,5
PJ2	2011	23	46		23
PJ3	2012	8			0
PJ4	2012	8			0
PJ5	2015	60			Sutartyje pradžioje nustatytas laikotarpis tęsiasi
PJ6	2012	36	56		20
PJ7	2012	48			0
PJ8	2013	42	69		27
PJ9	2013	36	48		12
PJ10	2013	43	53		10
PJ11	2011	30	34		4
PJ12	2011	18	24,5	34,5	16,5
PJ13	2013	36	42		6
PJ14	2012	32	39	51	19

Šaltinis: CRIS duomenų bazė.

59

Patikrinę tris projektus⁴¹ nustatėme, kad iki to laiko pasiektų rezultatų poveikis ir tvarumas nebuvo užtikrinti tinkama pasitraukimo strategija. Minėti projektai buvo iš esmės skirti sukurti laikinas darbo vietas, tačiau norint užtikrinti jų išlikimą, reikia daugiau lėšų ir politinių veiksmų. Kadangi Tuniso partneriai neturėjo pakankamai lėšų ir gebėjimų išlaikyti projektais sukurtą infrastruktūrą, tvarumas priklausys nuo to, ar bus gauta papildoma parama iš paramos teikėjų.

60

Keturių projektų⁴² poveikis buvo labai ribotas dėl lėtos pažangos įgyvendinant būtinas reformas. Pavyzdžiui, 2012 m. apie 2,5 milijono eurų buvo skirta teikti Tuniso institucijoms specialią įrangą, leidžiančią testuoti elektroninių gaminių atitiktį ES taisyklėms. Tačiau šios įrangos naudojimas buvo ribotas, kadangi Tunisas dar nepriėmė atitinkamų ES standartų, kaip nustatyta Susitarime dėl pramonės produktų atitikties vertinimo ir pripažinimo.

61

Nors dėl dviejų veiksmų, – projektų koncepcijos trūkumų ir jų lėto įgyvendinimo, – projektus vertinti buvo sudėtinga, iš esmės, juos įgyvendinant buvo atsižvelgta į tikruosius šalies poreikius ir buvo prisidėta prie reikšmingos pažangos atitinkamose srityse. Pavyzdžiui, įgyvendinus projektus, skirtus remti mažąsias ir vidutines įmones, suteikta naudinga parama 700 įmonių. Kiti du projektai prisidėjo prie vargingų miestų rajonų modernizavimo, o projektu, susijusiu su Parlamentu, pagerinta jo infrastruktūra ir sustiprintas bendradarbiavimas su Europos Parlamentu.

41 PJ 6,7 ir 8.

42 PJ 3,4, 11 ir 12.

62

ES finansavimu buvo ženkliai prisidėta prie perėjimo prie demokratijos ir ekonominio stabilumo Tunise. Darome išvadą, kad laikotarpiu po 2011 m. revoliucijos ES lėšos iš esmės buvo panaudotos tinkamai. Papildomų lėšų buvo skirta įveikti naujus iššūkius, o Komisija glaudžiai bendradarbiavo su kitais paramos teikėjais, organizuojant lėšų paskirstymą. Tačiau buvo nustatyta ES teikiamos pagalbos valdymo trūkumų.

63

Nors pasiekta tam tikros pažangos, ji buvo lėta, daugiausia dėl veiksnių, susijusių su įvairiais vyriausybės pokyčiais ir kadangi nebuvo bendro nacionalinio vystymosi plano. Be tokio Tuniso institucijų plano buvo gerokai sudėtingiau vykdyti procesą, tinkamai paskirstant Komisijos pagalbą (žr. 23 dalį).

64

Iš esmės Komisijos metodas buvo labai ambicingas, nes buvo bandoma atsižvelgti į pernelyg daug prioritetų. Spręstų klausimų įvairovė ir veikla, vykdyta paramos biudžetui srityje, projektais ir teikiant MFP paskolą, prieštarauja pačios Komisijos politikai sutelkti pagalbą į nedidelį skaičių pagrindinių sričių ir veiklos sričių (žr. 24–25 dalis).

65

Koordinavimas su kitais paramos teikėjais buvo geras įvairiose veiklos srityse, nors bendras programavimas su valstybėmis narėmis nebuvo pasiektas (žr. 26–28 dalis).

1 rekomendacija. Gerinti programavimą ir skirti dėmesį ES pagalbai

---

EIVT ir Komisija turėtų:

- a) naudoti politinį ir strateginį dialogą siekiant užtikrinti, kad Tuniso institucijos priimtų išsamų nacionalinį vystymosi planą.
- b) kitam planavimo laikotarpiui nustatyti ribotą konkrečių prioritetų skaičių ir sumažinti veiksmų skaičių, siekiant padidinti dėmesį ES pagalbai ir jos galimą poveikį.
- c) užtikrinti, kad būtų pasiektas bendras programavimas su valstybėmis narėmis, siekiant daugiau dėmesio skirti pagalbai ir pagerinti jos koordinavimą.

Išvados ir rekomendacijos

66

Pagalba buvo teikiama pagal keletą pagalbos priemonių, kurios daugiausia apėmė bendrąją paramą biudžetui (valstybės kūrimo sutartys), sektorinę paramą biudžetui (sektorių reformų sutartys), MFP paskolą ir projektus. Tunisas taip pat ženkliai pasinaudojo „paramos pagal pažangą“ iniciatyva, kuri reikšmingai padidino bendrosios paramos biudžetui lėšas (žr. 30–31 dalis).

67

Bendroji parama biudžetui buvo teikiama pagal PAR programas, kurios taip pat pirmaisiais metais iš esmės buvo finansuojamos Pasaulio banko ir TVF paskolomis. Šios formos parama padėjo vyriausybei formuoti reformų darbotvarkę ir, taikant valstybės kūrimo sutartis, suteikė daugiau lankstumo nei taikant tradicinę paramą biudžetui. Tačiau ji yra laikoma trumpalaikė, vienerius arba dvejus metus teikiama parama ir nėra ilgalaikis sprendimas (žr. 32–33 dalis).

68

Kai buvo pasirašyti paramos biudžetui programų finansavimo susitarimai, kai kurių sąlygų jau buvo laikytasi, arba jų buvo laikomasi netrukus po to. Tai smarkiai sumažino paramos skatinamąjį elementą. Daugelio priemonių, nustatytų finansavimo susitarimuose, įgyvendinimas buvo vertinamas kaip visuma, o tai reiškia, kad kai kurie mokėjimai buvo atlikti, net jei atitinkamos priemonės nebuvo įgyvendintos (žr. 34–39 dalis).

69

Dėl „paramos pagal pažangą“ lėšų paskirstymo buvo nuspręsta labai vėlai, todėl iškilo sunkumų planuojant geriausią šios pagalbos panaudojimą. Papildomas poveikis, kuris buvo numatytas didelių „paramos pagal pažangą“ lėšų pervedimų atveju, nebuvo aiškiai matomas (žr. 36 dalį).

70

Pagal VIFA numatytas tarptautiniu mastu pripažintas, išsamus šalies viešųjų finansų valdymo vertinimas. Jis turėtų būti atliekamas kas ketverius metus, remiantis Komisijos paramos biudžetui gairėmis. Atsižvelgiant į tai, kad didelės sumos mokamos kaip parama biudžetui ir į VIFA kaip stebėjimo ir planavimo priemonės svarbą, nepriimtina tai, kad VIFA vertinimas nebuvo atliktas nuo 2010 m. Todėl naująjį VIFA vertinimą numatoma baigti iki 2016 m. pabaigos (žr. 40–42 dalis).

2 rekomendacija. Gerinti ES paramos biudžetui programų įgyvendinimą

Komisija turėtų:

- a) ateityje įgyvendinant paramos biudžetui programas sumažinti būtinų priemonių, skirtų vykdyti su parama biudžetui susijusias sąlygas, skaičių ir užtikrinti, kad šios priemonės būtų svarbios. Siekiant paskatinti Tuniso institucijas padaryti didelę pažangą reformų procese, Komisija turėtų atlikti išmokas su sąlyga, kad būtų sėkmingai vykdomos atskiros priemonės ir gaunami geri su veiksmingumu rodikliais susiję rezultatai, o ne siekiama bendros pažangos.
- b) Pasistengti užtikrinti, kad VIFA, svarbios planavimo ir stebėjimo priemonės, vertinimas būtų atliekamas bent kas ketverius metus.

71

300 milijono eurų MFP paskolos, kurios Tuniso institucijoms reikėjo nedelsiant, teikimo organizavimui prirėkė beveik dviejų metų. Nors kai kurie vėlavimai nebuvo susiję su ES, prirėkė daugiau nei 11 mėnesių tvarkant paskolos teikimą ES institucijų lygmeniu (žr. 45–47 dalis).

3 rekomendacija. Teikti pasiūlymus paspartinti MFP patvirtinimo procesą

Komisija su savo teisėkūros partneriais turėtų išnagrinėti galimybes paspartinti vėlesnių MFP programų patvirtinimo procedūras, visų pirma skubaus finansavimo atveju.

72

Sektorinė parama biudžetui buvo išmokėta daug mažesnė nei bendroji parama biudžetui. Patikima sektoriaus strategija nebuvo akivaizdi dviejose iš trijų tikrintų programų. Programų įgyvendinimui trukdė vėlavimai ir bendra lėta pažanga vykdant būtinas reformas (žr. 48–54 dalis).

73

Kai kurie svarbūs projektai buvo vykdomi, tačiau buvo daug vėlavimų. Kadangi nebuvo aiškių tikslų ir rodiklių, buvo sudėtinga įvertinti daugelio jų pažangą. Daugeliu atvejų projektai buvo pernelyg ambicingi, o jų įgyvendinimo tvarkaraštis pernelyg optimistiškas. Dėl to padidėjo pridėtinės išlaidos (žr. 55–61 dalis).

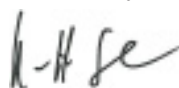
4 rekomendacija. Gerinti projektų planavimą

Komisija, ateityje planuodama projektus Tunise, turėtų nustatyti aiškius tikslus ir rodiklius, kurie būtų tikroviški, atsižvelgiant į konkrečias atitinkamo projekto aplinkybes.

Šią ataskaitą priėmė III kolegija, vadovaujama Audito Rūmų nario Karel PINXTEN, 2017 m. vasario 14 d. Liuksemburge įvykusiame posėdyje.

Audito Rūmų vardu

Pirmininkas
Klaus-Heiner LEHNE

Paramos biudžetui programų ir makrofinansinės pagalbos sąrašas

(eurais)

Numeris	Sprendimo Nr.	Sprendimo metai	Priemonė	Pavadinimas	Skirta suma	Įsipareigota suma	Sumokėta suma
MFP	N. d.	2013	MFP	MFP	300 000 000	300 000 000	200 000 000
BS1	23143 ir 23279	2011	BSP	Programme d'Appui à la Relance ir Parama partnerystei, reformoms ir integraciniam augimui – SPRING (PAR 1)	100 000 000	99 424 813	99 424 813
BS2	24074	2012	BSP	Programme d'Appui à la Relance (PAR 2)	68 000 000	67 339 484	65 415 314
BS3	24469	2013	BSP	Troisième Programme d'Appui à la Relance (PAR 3)	110 000 000	110 000 000	110 000 000
BS4	37533	2014	BSP	Programme d'Appui à la Relance (PAR 4)	100 000 000	99 546 000	75 000 000
BS5	19508	2007	BSP	Programme d'Appui à la Gestion Budgétaire par Objectifs	30 000 000	29 267 989	29 267 989
BS6	21889	2010	BSP	Programme d'appui aux politiques publiques de gestion des ressources en eau pour le développement rural et agricole	57 000 000	56 067 853	24 623 541
BS7	18438	(2013)	BSP	Tunisie – PRAL – ex-Programme d'appui à la compétitivité (PAC I)	41 000 000	40 357 374	40 357 374

Projektų sąrašas

(eurais)

Numeris	Sprendimo Nr.	Sutarties metai	Projektas	Įsipareigota suma	Sumokėta suma
PJ1	20216	2011	Mobilisation d'expertise court terme au profit des PME industrielles et des institutions tunisiennes – Coaching technique et non technique	4 328 400	4 092 200
PJ2	20216	2011	Mobilisation d'expertise court terme au profit des PME Industrielles et des institutions d'appui – Qualité	6 170 540	5 575 780
PJ3	20216	2012	Acquisition et installation d'une chambre semi anechoïque pour essais de comptabilité electromagnétiques de dix metres avec cages annexes	1 179 590	1 179 590
PJ4	20216	2012	Acquisition et mise en place d'un laboratoire pour des essais de compatibilité Electromagnétiques	1 260 000	1 260 000
PJ5	22772	2015	Programme on Small Business Support in the services sector of Tunisia	10 000 000	1 982 210
PJ6	23202	2012	Projet de création d'emplois et accompagnement à la réinsertion en complétant les dispositifs de l'Etat en Tunisie	6 476 777	5 850 000
PJ7	23202	2012	Financement de la mise à niveau de quartiers populaires	8 000 000	7 900 000
PJ8	24409	2013	Financement de la mise à niveau de quartiers populaires en Tunisie	32 900 000	22 000 000
PJ9	23556	2013	Soutien à l'amélioration du système de justice des enfants en Tunisie	1 800 000	1 710 000
PJ10	23557	2013	Réhabilitation selon les standards internationaux de Tribunaux et établissements pénitentiaires avec une dotation de matériel informatique	12 848 749	12 206 312
PJ11	19073	2011	Renforcement des capacités institutionnelles en Tunisie	1 461 000	1 314 652
PJ12	19073	2011	Assistance Technique pour le renforcement des capacités institutionnelles de l'Institut Supérieur de la Profession d'Avocats	629 965	503 972
PJ13	23558	2013	Programme d'Appui à la Société Civile en Tunisie	3 399 228	2 604 875
PJ14	23569	2012	Appui au processus constitutionnel et parlementaire en Tunisie	1 809 778	1 364 907

Santrauka

III

Komisija ir EIVT sutinka su vertinimu, kad į susidariusią padėtį sureaguota greitai, tačiau norėtų pabrėžti, kad keliose srityse veiksmų reikėjo imtis dėl daugybės iškilusių socialinių ir ekonominių poreikių ir (arba) susidariusių ekstremaliųjų situacijų, su kuriomis Tuniso vyriausybė susidūrė po revoliucijos. Tokiomis aplinkybėmis ES buvo paraginta padėti Tunisiui patenkinti šiuos poreikius, ir tai buvo susiję ne tik su būtinybe imtis veiksmų, bet ir su siekiu užtikrinti politinį patikimumą. Šiuo laikotarpiu pasiekta gerų rezultatų, nes, teikiant ES pagalbą, labai prisidėta didinant šalies ekonominį ir politinį stabilumą po revoliucijos, ypač padedant įgyvendinti svarbiausias socialines, ekonomines ir politines reformas.

Todėl Komisija mano, kad pagalbos poveikis nesumažėjo, tiesiog ji buvo teikiama siekiant padėti įgyvendinti daugelį neatidėliotinių reformų, kurių Tunisiui neišvengiamai reikėjo imtis porevoliuciniu laikotarpiu.

Be to, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad visi nuo 2014 m. patvirtinti projektai buvo susiję su vienu iš trijų pagrindinių sektorių, nustatytų 2014–2016 m. bendroje paramos programoje (BPP) (socialinės ir ekonominės reformos integraciam augimui užtikrinti, esminiai demokratijos aspektai ir darni regionų ir vietos plėtra).

Komisija pripažįsta, kad dėl po revoliucijos susidariusių aplinkybių ir dažnos vyriausybių bei administracijos kaitos Tuniso institucijoms galėjo kilti sunkumų administruojant visą gautą pagalbą. Tačiau taip pat reikia pabrėžti, kad ES projektų lėšos įsisavinamos geriau nei kitų paramos teikėjų lėšos.

Bendro programavimo procesas laikinai atidėtas dėl vyriausybės vėlavimo parengti ir priimti naują penkerių metų vystymosi planą. Taip ES galės programavimo procesą geriau suderinti su į planą įtrauktais prioritetais, kad būtų užtikrintas geresnis paramos teikėjų, įskaitant valstybes nares, darbo pasidalijimas.

Bendra programavimo misija buvo vykdoma kartu su 2016 m. spalio mėn. surengta EIVT ir Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD programavimo misija. Šiuo metu konsultantas koordinuoja veiksmus su visomis valstybėmis narėmis, o bendras programavimas veikiausiai bus pradėtas vykdyti 2017 m.

Pagal ES makrofinansinės pagalbos (MFP) programą Tunisiui teikiama mokėjimų balanso parama, kuria siekiama patenkinti didelius Tuniso išorės finansavimo poreikius ir padėti įgyvendinti finansinės pagalbos programą, dėl kurios Tunisas susitarė su TVF. Taip Tunisiui suteikiama galimybė užtikrinti, kad būtinieji ekonominiai pokyčiai būtų ne tokie skaudūs ir staigūs, ir siekiama padėti šaliai atkurti savo ekonomikos tvarumą. Todėl MFP sąlygomis, siekiant visapusiškai remti ekonomikos koregavimo programą, atsižvelgiama į tam tikrus prioritetinius klausimus keliose tarpusavyje susijusiose struktūrinių reformų srityse.

Komisijos nuomone, jos pagalba Tunisiui, įskaitant MFP, visų pirma sutelkta keliuose sektoriuose. Be to, keliose paramos srityse (pvz., statistikos, viešųjų finansų valdymo ir Audito Rūmų gero valdymo) buvo labai svarbu veiksmingai koordinuoti veiksmus su kitais paramos teikėjais ir įvairių Komisijos tarnybų viduje, kad, užtikrinant papildomą MFP poveikį, būtų visiškai įgyvendintos svarbios reformos.

V

Esant politiškai nestabiliai padėčiai, buvo labai svarbu užtikrinti tinkamą greitojo poveikio priemonių ir labiau ilgalaikių procesų pusiausvyrą, kartu taikant pagal Komisijos paramos biudžetui politiką siūlomas priemones. Priemonė, vadinama sutartimi dėl paramos valstybei stiprinti, yra lankstesnis paramos biudžetui modelis, specialiai skirtas taikyti esant nestabiliai ir (arba) pokrizinei padėčiai. Nors ir taikydama šį lankstesnį modelį Tunise, Komisija vis dėlto griežtai vertino lėšų išmokėjimo pagal kiekvieną iš keturių paramos biudžetui programų sąlygas. Be to, iš to, kad padėtis stabilizavosi, ir iš Tuniso padarytos pažangos matyti, kad operacijos buvo parengtos ir įgyvendintos sėkmingai. Išsamesnė analizė šiuo klausimu pateikta toliau, nuo 30 dalies.

Komisija patvirtina, kad dabar atliekamas VIFA vertinimas iš tiesų pradėtas 2014 m., t. y. praėjus ketveriems metams nuo paskutinio VIFA vertinimo. VIFA vertinimą atlikti vėluota dėl nuo Komisijos nepriklausančių priežasčių, daugiausia susijusių su metodologiniais klausimais ir jų pasekmėmis. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad naujoji VIFA vertinimo metodika buvo peržiūrėta 2015 m. Šiuo metu baigiama rengti naujoji Tuniso VIFA ataskaita.

VI

Komisija pabrėžia, kad reformų programa ne visada gali būti parengta kaip viena išsami ir nuosekli politikos priemonė ar strategijos dokumentas. Tokiais atvejais analizė atliekama remiantis įvairiomis priemonėmis ir reformų procesu, kurį vyriausybė vykdo sistemai stiprinti.

Kalbant apie minėtą sektoringą paramą biudžetui, Komisija sektorių politiką įvertino kaip išsamią, aktualią ir patikimą. Šios sektoringos paramos biudžetui operacijos buvo patvirtintos dar prieš revoliuciją; vėliau, siekiant stabilizuoti rezultatus, kurių padėta pasiekti įgyvendinant operacijas, programos buvo pritaikytos prie naujų aplinkybių.

Komisijos nuomone, MFP paskolos vėlai išmokėtos ne dėl lėto pagalbos įgyvendinimo, o dėl įvairių veiksnių derinio. Parlamentas ir Taryba užtruko ilgiau kaip penkis mėnesius, kol priėmė Komisijos pasiūlymą pagal įprastą teisėkūros procedūrą. Be to, Tuniso institucijoms prireikė daugiau kaip šešių mėnesių ES ir Tuniso susitarimo memorandumui, kuriame nustatytos MFP sąlygos, ratifikuoti. Antrąją išmoką vėluota išmokėti todėl, kad tunisiečiai laiku neįvykdė visų sąlygų.

Įvadas

09

Komisijos nuomone, verta paminėti, kad, 2014 m. balandžio mėn. patvirtinus 300 mln. EUR MFP-I operaciją, ši buvo didžiausia pietinėms kaimyninėms šalims kada nors suteikta MFP, kol 2016 m. vasario mėn. Komisija pasiūlė naują 500 mln. EUR MFP operaciją, taip pat skirtą Tunisiui, kuri buvo patvirtinta 2016 m. liepos mėn. Šia antrąja MFP operacija siekiama toliau remti ekonomikos pertvarką, ypač po 2015 m. įvykusių teroristinių išpuolių ir jų neigiamo poveikio ekonominei veiklai.

Pastabos

20

Komisija pabrėžia, kad PAR 1 buvo daugiasektorės paramos biudžetui operacija, o PAR 2–PAR 5 yra sutartys dėl paramos valstybei stiprinti.

22

Komisija nurodo, kad sudėtingomis politinėmis ir saugumo aplinkybėmis ji visada laiku imdavosi veiksmų, kai reikėjo, kad ji tų veiksmų imtųsi. Komisija taip pat pažymi, kad saugumo sektoriaus reformos (SSR) programos veiksmų planas techniniu lygmeniu baigtas rengti 2015 m. birželio 18 d. (per kokybės paramos grupės posėdį), dar neįvykus 2015 m. birželio mėn. teroristiniam išpuoliui. Šiuo laikotarpiu, prieš parengiant SSR programą arba ją rengiant, saugumo srityje pradėta įgyvendinti ir keletas kitų veiksmų (regioniniai projektai, veiksmai, finansuojami pagal stabilumo priemonę, taip pat pagal priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos ir kt.).

23

Komisija pažymi, kad pirmaisiais metais po revoliucijos paramos teikėjų veiksmai buvo koordinuojami pagal Tuniso institucijų parengtą ekonomikos gaivinimo planą ir vyriausybės raštus vystymosi klausimais. Remiantis šiais dokumentais, pagal vadinamąsias *Appui à la Relance* (PAR) programas parengti finansinės paramos priemonių rinkiniai, iš jų kai kurie net buvo parengti taikant bendros politikos matricą. Vėliau, TVF ir Tuniso institucijoms sudarius susitarimą dėl išsamios makroekonominio koregavimo ir struktūrinių reformų programos, buvo sudarytos sąlygos koordinuoti paramos teikėjų, įskaitant paramą biudžetui teikiančios ir MFP operacijas vykdančios ES, veiksmus.

24

Komisija norėtų pabrėžti, kad sričių, kurioms buvo paskirstytos lėšos, nebuvo per daug, o pagalba buvo skiriama pakankamai tikslingai.

Nors ES pagalba iš tiesų buvo suteikta daugeliui sektorių, iš pat pradžių tai buvo daroma atsižvelgiant į porevoliuciniu laikotarpiu Tunisiui iškilusius didžiulius uždavinius ir poreikius. Tai taip pat buvo daroma reaguojant į konkrečius Tuniso institucijų prašymus suteikti pagalbą tuo metu, kai vyriausybei labai reikėjo tarptautinės paramos. Iš tiesų 2011–2013 m. patvirtintos į esmines paslaugas orientuotos skubios operacijos, kuriomis buvo remiamas perėjimas prie demokratijos ir padedama vykdyti socialines ir ekonomines reformas.

Tačiau, padėčiai palaipsniui stabilizuojantis (apytiksliai nuo 2014 m.), ES pradėjo stengtis labiau sutelkti savo pagalbą. Šias pastangas vainikavo 2014–2016 m. bendra paramos programa, kurioje, siekiant tikslingiau sutelkti ES pagalbą, nurodyti trys intervencijos sektoriai (socialinės ir ekonominės reformos integraciniam augimui užtikrinti, esminiai demokratijos aspektai ir darni regionų ir vietos plėtra). Į šiuos tris sektorius buvo sistemingai atsižvelgiama rengiant metines veiksmų programas Tunisiui palankiomis sąlygomis.

25

Komisija ir EIVT pabrėžia, kad lėšų paskirstymo nenuoseklumas ir valdymo sunkumai nebuvo jų priimtų sprendimų rezultatas. Vėlavimai ir valdymo sunkumai buvo tiesiogiai ir visų pirma susiję su išorės veiksniais (t. y. politiniu nestabilumu, sudėtinga šalies ekonomine padėtimi).

Komisija pabrėžia, kad MFP sąlygomis, siekiant visapusiškai remti ekonomikos koregavimo programą, atsižvelgiama į tam tikrus prioritetinius klausimus keliose tarpusavyje susijusiose struktūrinių reformų srityse. Tai neturėtų būti laikoma nukrypimu nuo Komisijos vykdomos politikos pagalbą telkti nedaugelyje sektorių. Be to, keliose paramos srityse (pvz., Audito Rūmų statistikos, viešųjų finansų valdymo ir gero valdymo) buvo labai svarbu veiksmingai koordinuoti veiksmus su kitais paramos teikėjais ir įvairių Komisijos tarnybų viduje, kad būtų visiškai įgyvendintos svarbios reformos.

26

Komisija pažymi, kad ES veiksmai buvo gerai koordinuojami su valstybėmis narėmis ir pagrindiniais tarptautiniais paramos teikėjais, tačiau bendras programavimas su valstybėmis narėmis nebuvo vykdomas dėl vėlyvo nacionalinio vystymosi plano priėmimo. Veiksmų koordinavimas ir glaudus ryšių su valstybėmis narėmis palaikymas vyko nuolat ir buvo konstruktyvus.

28

Bendro programavimo procesas buvo laikinai atidėtas siekiant programavimą suderinti su penkerių metų vystymosi planu, kad būtų užtikrintas geresnis paramos teikėjų, įskaitant valstybes nares, darbo pasidalijimas.

Bendra programavimo misija buvo vykdoma kartu su 2016 m. spalio mėn. surengta EIVT ir Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD programavimo misija. Šiuo metu konsultantas koordinuoja veiksmus su visomis valstybėmis narėmis, o bendras programavimas veikiausiai bus pradėtas vykdyti 2017 m.

29

Komisija pažymi, kad ES veiksmai Tunisui labai padėjo, tačiau buvo nustatyta nedidelių Komisijos programų įgyvendinimo trūkumų.

Komisija norėtų dar kartą pabrėžti, kad PAR 1 buvo daugiasektorės paramos biudžetui operacija, o PAR 2–PAR 5 yra sutartys dėl paramos valstybei stiprinti. Paramos modelio skirtumai turi poveikį programų analizei.

32

Komisija norėtų pabrėžti, kad, nors PAR 3 ir PAR 4 finansavo tik ES, šių programų ir jose apibrėžtų priemonių įgyvendinimas buvo koordinuojamas su kitais paramos teikėjais.

33

Komisija norėtų pabrėžti tai, kad 1-oji *Appui à la Relance* (PAR 1) programa buvo daugiasektorės paramos biudžetui operacija, o kitos PAR operacijos buvo grindžiamos sutarties dėl paramos valstybei stiprinti modeliu, specialiai sukurtu tam, kad ES galėtų remti šalis partneres, kuriose yra susidariusi nestabili ir (arba) pokrizinė padėtis.

Nors, kaip apibrėžta 2011 m. priimtoje politikos priemonėje, pagal sutarties dėl paramos valstybei stiprinti modelį suteikiama tam tikra lankstumo galimybė, Komisijos tarnybos visada jį įgyvendino griežtai. Po ilgo ir išsamaus politinio dialogo su institucijomis nustatyti taikytini veiklos rezultatų rodikliai. Taikant šiuos rodiklius, nagrinėjamoju laikotarpiu sudarytos sąlygos įgyvendinti svarbius reformų procesus. Susiklosčiusi ypatinga padėtis, į kurią turėjo reaguoti ES, ir trumpalaikis pasirinkto sutarčių dėl paramos valstybei stiprinti įgyvendinimo modelio pobūdis neturėtų būti siejami su įspūdžiu, kad lėšų išmokėjimo sąlygos yra lanksčios.

Komisija pabrėžia, kad sutartys dėl paramos valstybei stiprinti gali būti atnaujintos, ypač tada, kai dar negalima perėti prie kitų paramos biudžetui priemonių, ir ši galimybė numatyta atitinkamose paramos biudžetui gairėse.

Verta prisiminti, kad su sutartimis dėl paramos valstybei stiprinti susijusios paramos biudžetui gairės buvo naujos (2012 m.), ir jų modelis dar nebuvo išbandytas, kai jos pirmą kartą pritaikytos tokioje valstybėje kaip Tunisas – vidutines pajamas gaunančioje šalyje, išgyvenančioje didelės politinės pertvarkos laikotarpį. Remdamasi šia Tunise įgyta patirtimi, kuri pasitvirtino įgyvendinant sutartis dėl paramos valstybei stiprinti ir kitose šalyse, Komisija peržiūrėjo rekomendacijas dėl sutarčių dėl paramos valstybei stiprinti trukmės ir galimybės jas patvirtinti kartu su sektorinės paramos biudžetui operacijomis. Ši įgyta patirtis bus dokumentuota atliekant paramos biudžetui gairių peržiūrą.

34

Komisija nurodo, kad tik keliais atvejais rodikliai buvo pasiekti ir (arba) priemonės buvo įgyvendintos prieš pasirašant finansavimo susitarimus. Tačiau iš to veikiau matyti, kad ilgai trunkanti Komisijos administracinė procedūra, per kurią priimami finansavimo sprendimai, nėra tinkama tokiai skubiai operacijai, kurią tuo metu Komisija ir kiti paramos teikėjai (Pasaulio bankas ir Afrikos plėtros bankas) siekė įgyvendinti Tunise reaguodami į ypač nestabilią politinę, socialinę ir ekonominę padėtį.

Iš tiesų šios priemonės institucijų buvo oficialiai patvirtintos prieš daugelį mėnesių iki pasirašant finansavimo susitarimą. Tačiau laikotarpiu nuo tada, kai dėl priemonės buvo susitarta, iki tada, kai Komisija priėmė finansavimo sprendimą, priemonė iš tiesų buvo priimta ir (arba) įgyvendinta vyriausybės. Šią sėkmę taip pat lėmė intensyvus politinis dialogas su institucijomis, todėl, nevykdant paramos biudžetui operacijų, priemonė nebūtų buvusi įgyvendinta taip sėkmingai ar per tą patį laikotarpį.

35

Valstybėms narėms pateiktame finansavimo sprendime ir su Tuniso vyriausybe pasirašytame finansavimo susitarime aiškiai nurodyta, kad antrosios dalies veiklos rezultatų rodikliai bus nustatyti antraisiais programos įgyvendinimo metais. Tokia tvarka neprieštarauja gairėms ir yra naudinga esant nestabiliams padėčiams, kaip antai Tunise 2011 m. (t. y. laikinoji vyriausybė, artėjantys rinkimai), kai sunku parengti išsamią programą kelerių metų laikotarpiui.

36

Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad, nors apie paramą pagal pažangą nebuvo oficialiai skelbiama iki N+1 metų gegužės ar birželio mėn., Komisija ir EIVT jau būdavo atlikusios įvairių regiono šalių padėties vertinimą ir jau metų pradžioje (paprastai ne vėliau kaip sausio ar vasario mėn.) turėjo aiškų suvokimą, kokią paramos pagal pažangą sumą gaus kiekviena šalis. Todėl, derėdamasi dėl programų ir rodiklių lentelės, Komisijos derybų grupė pasilikdavo tam tikrą laisvę veikti savo nuožiūra ir įtraukdavo papildomas programas arba kai kuriais atvejais didesnę sumą, nei buvo oficialiai numatyta derybų pradžioje.

37

Komisija pabrėžia, kad ES pagalba buvo teikiama atsižvelgiant į Tuniso institucijų pateiktus prašymus, o poreikiai buvo aptariami, derinami ir vertinami dvišaliu lygmeniu. Tai, kad į PAR 1–3 programas įtraukta daug priemonių, reikia vertinti atsižvelgiant į bendras paramos biudžetui operacijas, kurias, vykdydamos finansinius įsipareigojimus, kurių kiekvieną sudarė daugiau kaip milijardas dolerių, įgyvendino trys paramos biudžetui agentūros.

Taigi atsižvelgiant į tai, kad yra kelios paramą teikiančios agentūros (kurios prisideda dalydamosi naujausia patirtimi), ir į didelę šioms operacijoms skirtą lėšų sumą, priemonių skaičius iš tiesų beveik atitinka tokių rūšių operacijų standartą.

Sėkmingam PAR programų įgyvendinimui turėjo įtakos tai, kad joms aukštu lygmeniu buvo skiriama daug dėmesio – buvo rengiami nuolatiniai jų įgyvendinimui peržiūrėti skirti vyriausybės posėdžiai (to nebūtų buvę mažesnės programos atveju), todėl reikėtų deramai atkreipti dėmesį į tai, kad dauguma šių priemonių buvo įgyvendintos.

38

Komisija laikosi nuomonės, kad visų PAR I–IV matricų sąlygų vertinimas buvo atliktas vienodai griežtai.

Komisija pabrėžia, kad, taikant 2011 m. komunikatą ir susijusias 2012 m. Tarybos išvadas „Požiūris į ES paramą trečiųjų šalių biudžetui ateityje“, dėl tinkamumo kriterijų ir toliau bus laikomasi dinamiško požiūrio. Šis požiūris visų pirma pritaikytas atsižvelgiant į nestabilią politinę padėtį, kuri buvo susiklosčiusi tuo metu, kai Tunise pirmą kartą pradėta įgyvendinti sutartis dėl paramos valstybei stiprinti.

Jis atitinka paramos biudžetui gairių dėl sutarčių dėl paramos valstybei stiprinti nuostatas. Šis modelis įtrauktas į 2012 m. paramos biudžetui gaires, taikytinas per krizę, po krizės ir esant nestabiliai padėčiai. Todėl šis modelis yra lankstesnis. Tačiau Komisijos atliekamas lėšų išmokėjimo operacijų vertinimas yra ne mažiau nuodugnus nei taikant bet kurį kitą paramos biudžetui modelį.

Reikėtų pridurti, kad galiausiai pasiekti visi numatyti rezultatai, išskyrus kelis, kurie nebuvo labai svarbūs. Taigi atrodo, kad, PAR III ir PAR IV programoms suteikus didesnę lankstumą, vidutinės trukmės laikotarpiu pasiekta ne prastesnių rezultatų ir (arba) poveikio.

39

Komisija pažymi, kad kai kurių struktūrinių ekonomikos reformų įgyvendinimas tebėra lėtas arba turėtų būti gerokai veiksmingesnis, o štai reformos, kuriomis padedama pereiti prie demokratijos, įgyvendinamos geriau. Kaip priimenama paramos biudžetui gairėse, kuriose numatyta, kad „*veiklos rezultatų rodikliai <...> daugiausia bus proceso rodikliai*“ (p. 99), į rezultatus orientuotų priemonių ar rodiklių nebūtų buvę įmanoma patvirtinti, jeigu sutartys dėl paramos valstybei stiprinti būtų sudarytos vieniems ar dvejiems metams.

Užtikrinti papildomi intervenciniai veiksmai, t. y. techninės pagalbos teikimas, taigi institucijoms buvo padedama rengti teisės aktų ir (arba) taisyklių (arba administracinių procedūrų), reikalingų konkrečiam įstatymui ar nutarimui įgyvendinti, projektus ir juos priimti. Dėl taikytų politikos priemonių derinio, įgyvendinus daugumą ES nustatytų priemonių, pasiekta konkrečių rezultatų.

Šiuo metu Tunise vyksta plataus masto politiniai ir instituciniai pokyčiai, todėl, kaip ir kitų porevoliucinių procesų atveju, prireiks laiko, kol bus pasiekta visų lauktų rezultatų.

40

Komisija norėtų pabrėžti, kad dėl sparčiai kintančių aplinkybių ir sudėtingos bei nuolat kintančios administracinės ir politinės padėties (2011–2015 m. pasikeitė šešios vyriausybės) šiuo laikotarpiu būtų buvę labai sunku atlikti aukštos kokybės objektyvų vertinimą. Kalbant apie vertinimo metodiką, vertinti priemonių poveikį taip pat būtų buvę per anksti.

2010 m. atliktas naujausias išsamus paramos biudžetui operacijų vertinimas. Atliekant šiuos vertinimus, paprastai vertinamas dešimties metų laikotarpis. Norint objektyviai įvertinti padėtį, būtina žengti žingsnį atgal.

Nepaisant to, Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD šiuo metu atlieka programų, kuriose daugiausia dėmesio skiriama ekonomikos valdymui, vertinimą, apimantį visas Tunise įgyvendintas paramos biudžetui programas, išskyrus BS6.

Be to, šiuo laikotarpiu Komisija atidžiai stebėjo išdirbius ir rezultatus ir visiškai išnaudojo turimas priemones, kad įvertintų konkrečių paramos biudžetui priemonių rezultatus, taip pat naudojosi įvairiais skirtingų tarptautinių organizacijų atliktais vertinimais.

41

Komisija norėtų pabrėžti, kad naujasis VIFA vertinimas atliktas taikant VIFA sekretoriato patvirtintą naują metodiką, todėl buvo padarytos kelios prieštaringos išvados dėl 2010 m. VIFA vertinimo, ir Tuniso institucijos vėlavo jį patvirtinti dėl nuo Komisijos, Pasaulio banko ar Afrikos plėtros banko nepriklausančių priežasčių.

Vis dėlto Komisija patvirtina, kad dabar atliekamas VIFA vertinimas iš tiesų pradėtas 2014 m., t. y. praėjus ketveriems metams nuo tada, kai buvo atliktas paskutinis VIFA vertinimas, taigi atitinka vidaus paramos biudžetui gairių reikalavimus.

Be VIFA vertinimo, kaip pirmą žingsnį prieš priimant sprendimą suteikti MFP paramą, Komisija 2013 m. gruodžio mėn. atliko išsamų ir visapusišką Tuniso finansų ministerijos ir Centrinio banko administracinių ir finansinių procedūrų vertinimą.

42

Komisija norėtų pabrėžti, kad VIFA vertinimas yra naudinga priemonė, tačiau jis nėra privalomas, be to, jam atlikti būtina, kad šalis prisiimtų atsakomybę už šį procesą ir visapusiškai bendradarbiautų.

Nors pastaruoju metu naujas VIFA vertinimas nebuvo atliktas, po 2011 m. atlikta daugiau nei dešimt Tunisui (ir jo partneriams) naudingų aukštos kokybės šalies viešųjų finansų valdymo sistemos vertinimų. Šie vertinimai atlikti įgyvendinant Komisijos programas, juos atliko nepriklausomos organizacijos, pvz., TVF, EBPO ir „Open Budget Survey“.

Atliekant šiuos įvairius vertinimus, gauta išsamios informacijos apie įvairius viešųjų finansų valdymo (VfV) aspektus (biudžeto sudarymą, biudžeto vykdymą, apskaitą, viešuosius pirkimus, vidaus ir išorės kontrolę, turto valdymą, skaidrumą, reformų darbotvarkę ir kt.).

Nepaisant to, kad VIFA vertinimas, nors ir kiek pavėluotai, pradėtas 2014 m., jo rezultatų laukiama 2017 m. pradžioje ir jie bus panaudoti šalies pažangai VfV srityje įvertinti.

43

Komisija norėtų pabrėžti, kad tokiomis aplinkybėmis, su kuriomis nuo 2011 m. susidūrė Tunisas, atsižvelgiant į svarbius (politinius, ekonominius, socialinius ir su saugumu susijusius) uždavinius, kuriuos šaliai teko spręsti, Tunisas išlieka pavyzdiniu šio regiono modeliu. Perėjimo procesas yra ilgas ir sunkus, jam įgyvendinti reikės tolesnių didelių šios šalies partnerės pastangų.

a)

Komisijos nuomone, nors kai kuriose srityse tebėra neišspręstų klausimų, palyginti su 2011 m. vyrausia padėtimi, padaryta vienareikšmiškai teigiama ir tvari pažanga. Finansų ministerijos atviro biudžeto svetainė yra geras šioje srityje dedamų didelių pastangų pavyzdys (<http://www.mizaniatouna.gov.tn>).

Nepriklausomais biudžeto skaidrumo ar statistinių duomenų sklaidos tyrimais (2011 ir 2015 m. tarptautiniai biudžeto tyrimai, statistinių duomenų sklaidos svetainė) nustatyta, kad Tunisas pirmauja pajamų ir (arba) regioninėse šalių grupėse, kurioms yra priskirtas.

Tai, kad artimiausiais metais bus pasiekta tolesnė pažanga, rodo ir neseniai paskelbtas pagrindinis informacijos laisvės įstatymas, taip pat veikli pilietinė visuomenė, jau pasirengusi pasinaudoti šiomis naujomis teisėmis.

b)

ES pilietinės visuomenės paramos programa (PVPP) prisidėta sprendžiant problemas, susijusias su 180 nevyriausybiinių organizacijų įsteigimu Tuzaro gubernijoje. Įgyvendinant šią programą, su Tuniso vyriausybės tarnybomis, kurios atsakingos už šias organizacijas, sudarytas susitarimas padėti paraiškas norinčioms pateikti pilietinės visuomenės organizacijoms parengti registracijos paraiškas. Be to, į programą įtraukta techninė pagalba, skirta padėti Tuniso institucijoms Nevyriausybinių organizacijų departamente įdiegti IT sistemą, kurią naudojant paspartėtų dokumentų, įskaitant su nevyriausybinių organizacijų registracija susijusių dokumentų, nagrinėjimas.

c)

Nors, įgyvendinant reformas, susijusias su viešojo ir privačiojo sektorių partnerystėmis ir viešaisiais pirkimais, kai kuriuose administracijos skyriuose susidurta su audringu pasipriešinimu, visi susiję įgyvendinimo reglamentai buvo priimti ir įstatymus iš tiesų pradėta veiksmingai įgyvendinti. Jau pastebima, kad pasiekta ankstyvų teigiamų rezultatų, ypač viešųjų pirkimų srityje, kurioje vykdomas visų viešųjų pirkimų procedūrų skaitmeninimas.

Kalbant apie išorės auditą, laukiama, kol netrukus bus priimtas pagrindinis įstatymas, kuriuo Audito Rūmams bus suteikta visiška nepriklausomybė (PAR IV priemonė) ir taip bus atvertas naujas išorės audito Tunise istorijos puslapis. Komisija toliau teiks techninę pagalbą, siekdama užtikrinti, kad Audito Rūmai visapusiškai išnaudotų šias naujai atsivėrusias galimybes.

Kalbant apie vidaus auditą, kad institucinė sistema būtų racionalizuota, dar reikia šį bei tą nuveikti. Tai planuojama padaryti vykdant PAR V programą.

d)

Į PAR programas įtrauktomis priemonėmis buvo siekiama stabilizuoti savivaldybių finansus, nes, po revoliucijos smarkiai sumažėjus vietos pajamoms, jos susidūrė su nepakeliama finansine našta. Be to, rengiant programą *Cap vers la Décentralisation et le Développement des Territoires* (43 mln. EUR), atsižvelgiant į decentralizaciją, laikytasi labiau struktūrinio metodo. Tačiau šios programos nebūtų buvę galima įgyvendinti, jeigu anksčiau nebūtų sėkmingai įgyvendintos minėtos priemonės ir nebūtų priimtas politinis sprendimas pradėti decentralizacijos procesą.

e)

Pažanga paramos gavėjų atrankos srityje iš tiesų kelia nusivylimą, nepaisant to, kad ES, TVF ir Pasaulio bankas šiuo klausimu primygtinai ragina institucijas imtis veiksmų. Tai atspindi giliai įsišaknijusius politinius sunkumus, susijusius su tokioms programoms taikomų tinkamumo kriterijų griežtinimu. Nepaisant šių nesėkmių, svarbu primygtinai reikalauti šių reformų įgyvendinimo, nes jos yra labai svarbios siekiant užtikrinti viešųjų finansų stabilumą. Tai toliau daroma bendradarbiaujant su TVF, Pasaulio banku ir ES (MFP). Tačiau numatoma, kad, įdiegus naująją socialinių identifikacijos numerių duomenų bazę, atlikus dabartinių socialinės pagalbos programų vertinimą ir įdiegus pasiūlytą vertinimo sistemą, atranka pagal šias programas pagerės.

f)

Komisijos nuomone, dėl PAR III biudžeto paramos programoje nustatytų lėšų išmokėjimo sąlygų ir paramos teikėjų koordinuojamo politinio dialogo su Finansų ministerija, Tunise dabar įdiegta mikrofinansams vystyti palanki reglamentavimo sistema. Įdiegus šią sistemą, sudarytos sąlygos įsteigti septynias mikrofinansų įstaigas, aptarnaujančias mažiau išsivysčiusius neaptarnaujamus regionus, įskaitant dvi ES, AFD, EIB ir ERPB finansiškai remiamas įstaigas („Microcred“ ir „Taysir“). Remiantis naujausiomis „Microcred“ ir „Taysir“ metinėmis ataskaitomis, nuo tada, kai 2015 m. pradėtos vykdyti operacijos, finansinės ir techninės pagalbos paslaugos suteiktos 7 684 smulkiesiems verslininkams, iš jų 4 205 moterims ir 3 338 jaunuoliams.

g)

Naująjį Investicijų įstatymą Parlamentas priėmė 2016 m. rugsėjo mėn., rengiantis 2020 m. *Tuniso konferencijai*. Šiuo įstatymu, taip pat neseniai priimtais teisės aktais, kuriais reglamentuojama konkurencija, bankrotas bei viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės, ateityje turėtų būti sukurtos daug palankesnės investavimo sąlygos.

45

Komisijos nuomone, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, prieš išmokant pirmą MFP išmoką, turi būti atlikta nemažai procedūrinių veiksmų. Prieš pasiūlydama MFP operaciją, Komisija įvertina paramą gaunančios šalies finansinių procedūrų patikimumą atlikdama bent mėnesį trunkantį veiklos vertinimą. Pagal SESV 212 straipsnį Komisijos pasiūlymams dėl MFP taikoma įprasta teisėkūros procedūra, juos turi priimti Parlamentas ir Taryba. Priėmus pasiūlymą, susitarimo memorandumą, kuriame nustatytos MFP sąlygos, turi patvirtinti Valstybių narių komitetas ir pasirašyti paramą gaunanti šalis. Tunisas taip pat turėjo ratifikuoti susitarimo memorandumą.

Be to, Komisija turi rinkose pasiskolinti lėšas, kurias numatyta išmokėti, o tai paprastai užtrunka apie mėnesį. Tuniso atveju reikia paminėti, kad, taikant įprastą teisėkūros procedūrą, buvo prarastas mėnuo, nes paskutinę minutę pasiūlymo patvirtinimą nuspręsta nukelti į balandžio mėn. II-ąjį Parlamento plenarinį posėdį, o tai reiškia, kad prireikė penkių mėnesių, kol Komisijos pasiūlymą patvirtino kitos teisėkūros institucijos. Taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, kad ir taip prireikė daugiau kaip septynių mėnesių, kol tunisiečiai pasirašė ir ratifikavo susitarimo memorandumą.

47

Komisijos nuomone, MFP programa buvo labai svarbi siekiant paspartinti itin reikalingų Tuniso reformų įgyvendinimą, glaudžiai derinant veiksmus su kitais tarptautiniais paramos teikėjais ir pačios vyriausybės reformų planais, ypač atsižvelgiant į tai, kad tai vyko sudėtingu pereinamuoju laikotarpiu. Kartu su naująja MFP programa iki šiol suteikta bendra MFP paramos Tunisui suma siekia 800 mln. EUR, programa užtikrinamas reformų tęstinumas, taip pat įgyvendinamos naujos priemonės, kuriomis siekiama remti Tuniso pastangas pereiti prie tvaresnio ekonomikos modelio.

48

Komisija mano, kad, tvirtinant kiekvieną programą, taip pat prieš kiekvieną mokėjimą, tinkamumo kriterijai, įskaitant tinkamos ir patikimos politikos įgyvendinimo kriterijų, buvo įvykdyti.

Dėl minėtų BS5 ir BS6 programų Komisija pažymi, kad, kaip nurodyta paramos biudžetui gairėse, „reformų programa ne visada gali būti parengta kaip viena išsami ir nuosekli politikos priemonė ar strategijos dokumentas. Tokiais atvejais analizė bus grindžiama įvairiomis priemonėmis ir reformų procesu, kurį vyriausybė vykdo sistemai stiprinti.“ Laikydamosi rekomendacijų, Komisija sektorių politiką įvertino kaip išsamią, aktualią ir patikimą.

49

Komisija norėtų paaiškinti, kad trys sektorinės paramos biudžetui programos buvo patvirtintos iki revoliucijos, laikantis tuo metu galiojusių tinkamumo kriterijų, o sutartys dėl paramos valstybei stiprinti buvo sudarytos po revoliucijos, reaguojant į visiškai naujas aplinkybes, kuriomis reikėjo laikytis naujo požiūrio ir dėl kurių Tunisas atitiko tokios priemonės taikymo kriterijus. Taip pat reiktų atkreipti dėmesį į tai, kad šiuo metu Komisija atlieka paramos biudžetui gairių peržiūrą, kuria siekiama, kad tuo pačiu metu būtų leista sudaryti sutartis dėl paramos valstybei stiprinti ir teikti sektorinę paramą biudžetui.

50

a)

Žr. atsakymą į 3 langelio a punkto pastabas.

b)

Žr. atsakymą į 3 langelio b punkto pastabas.

3 langelis. Nustatyti trūkumai, rengiant sektorinės paramos biudžetui programas

a)

Komisija su tuo sutinka iš dalies. Rengiant projektą, buvo sunku nustatyti visų rodiklių atskaitos taškus. Todėl šiai problemai spręsti tam tikrų rodiklių tikslai buvo išreikšti absoliučiais pažangos vienetais, o ne santykiu su pradinėmis vertėmis.

Kalbant apie tikslą įrengti tam tikrą skaičių matavimo skaitiklių, verta atkreipti dėmesį į tai, kad jis atitinka gręžinių, gręžiamų pagal koncesijos sutartis, vertės padidėjimą 10 proc. – šis padidėjimas buvo laikomas reikšmingu. Šis tikslas buvo viršytas, nes į šį skaičių įtraukti ir matavimo skaitikliai, įrengti gręžiniuose, kuriems gręžti koncesijos sutartys nereikalingos (paviršinio vandens arba negilūs gręžiniai). Kalbant apie D rodiklį, po 2011 m. įvyko dideli vyriausybės vykdomos įdarbinimo politikos pokyčiai, kurių nebuvo galima numatyti rengiant programą. Po dviejų vandens sektoriuje vykdytos konservatyvios įdarbinimo politikos dešimtmečių padidėjusius žmogiškuosius išteklius būtų galima įvertinti kaip teigiamą pokytį.

Kai 2011 m. programa buvo pasirašyta, buvo sunku numatyti, kad nuo 2012 m. veikianti naujoji vyriausybė neteiks pirmenybės mokesčių už požeminio vandens siurbimą rinkimui, kuris buvo ankstesnės vyriausybės tikslas. Tai galima priskirti veikiau politinės valios pasikeitimui nei vieno skyriaus funkcijų sustabdymui.

b)

Dėl BS6 programos Komisija nurodo, kad, kalbant apie D rodiklį, po 2011 m. įvyko dideli vyriausybės vykdomos įdarbinimo politikos pokyčiai, kurių nebuvo galima numatyti rengiant programą. Po dviejų vandens sektoriuje vykdytos konservatyvios įdarbinimo politikos dešimtmečių padidėjusius žmogiškuosius išteklius būtų galima įvertinti kaip labai teigiamą pokytį.

c)

Dėl BS6 programos Komisija pabrėžia, kad, kaip nurodyta paramos biudžetui gairėse, „reformų programa ne visada gali būti parengta kaip viena išsami ir nuosekli politikos priemonė ar strategijos dokumentas. Tokiais atvejais analizė bus grindžiama įvairiomis priemonėmis ir reformų procesu, kurį vyriausybė vykdo sistemai stiprinti.“ Būtent laikydamasi šių rekomendacijų, Komisija sektorių politiką įvertino kaip išsamią, aktualią ir patikimą.

Kalbant apie BS5 programą, Komisija norėtų pabrėžti, kad šis finansavimo susitarimas pasirašytas 2008 m. kitokiomis sąlygomis ir esant kitai tvarkai. Vis dėlto, įgyvendindama tolesnes programas ir atlikdama mokėjimus, Komisija nuosekliai taikė paramos biudžetui gaires.

51

Komisija pabrėžia tai, kad minėtąją matricą vyriausybė parengė kaip priemonių, kurias ji ketino įgyvendinti, kad atkurtų Tuniso savivaldybių finansinį pajėgumą, aprašymo santrauką.

Atliekant vyriausybės strategijos vertinimą, matricoje pateiktas geriausias turimas išsamaus veiksmų plano aprašymas.

Todėl nebuvo jokio išankstinio vertinimo, kad kai kurios priemonės nebus įgyvendintos, o tiesiog buvo laikomasi požiūrio, kad kai kurios priemonės gali būti svarbesnės nei kitos (bent Komisijos požiūriu). Tačiau, vertinant viešajai politikai taikomos tinkamumo sąlygos įgyvendinimą, turi būti atliktas viso vyriausybės veiksmų plano, o ne tik tų veiksmų, kuriuos Komisija laiko itin svarbiais, vertinimas.

Komisija taip pat pažymi, kad be bendros jau minėtos priemonių matricos antrojeje programos paramos mokėjimo dalyje, nustatant veiklos rezultatų rodiklius, deramai atsižvelgta į tris pagrindinius programos tikslus: smarkiai padidinti pajamas, sumažinti pagrindinio išlaidų didėjimą lemiančio veiksnio (įdarbinimo) įtaką ir įgyvendinti daugiau investicijų į vietos plėtrą projektų.

Dabar galima konstatuoti, kad šių priemonių įgyvendinimo rodiklis buvo ypač aukštas, o tai rodo, kad nustatytos sąlygos buvo tinkamos ir įgyvendinamos.

52

Komisija sutinka, bet pabrėžia, kad sąlygų buvo daug (BS5) ir abiejose programose jos buvo ypač sunkiai įgyvendinamos. Siekiant įveikti sunkumus, su kuriais po 2011 m. politinių įvykių susidūrė naujoji vyriausybė, visų pirma Žemės ūkio ministerija, BS6 programos trukmė pratęsta nuo 72 iki 96 mėnesių. Pagrindinis šio pratęsimo tikslas buvo užtikrinti, kad būtų nustatytos papildomos priemonės programai sklandžiai įgyvendinti.

Programos įgyvendinimo tempas labai priklausė nuo išorės veiksnių, susijusių su porevoliucine padėtimi.

53

Komisija sutinka ir pažymi, kad vėlavimai sudaryti sutartis dėl BS5 ir BS6 projektų techninės pagalbos komponentų buvo deramai pagrįsti dėl remiamų sektorių kompleksškumo ir poreikio pradėti išsamią strateginę ir politinę diskusiją, kad, remiantis tinkamais vertinimais, būtų deramai nustatyti paramos gavėjų poreikiai.

Komisija norėtų patikslinti, kad, nors pagal BS7 programą techninė pagalba nebuvo teikiama, ji buvo teikiama pagal kitas vykdomas programas. Iki tol, kol buvo atlikta programos turinio peržiūra, finansiniuose reglamentuose nustatytas tinkamas sutarčių sudarymo laikotarpis baigėsi, todėl nebuvo galima sudaryti sutarčių dėl papildomos techninės pagalbos.

54

Komisija sutinka ir pripažįsta, kad po revoliucijos teisėkūros procesas buvo gana lėtas, nes pirmenybė buvo teikiama konstituciniams ir kitiems (pvz., saugumo, kovos su korupcija) prioritetams, o ne tokiems klausimams kaip su biudžetu susiję teisės aktai. Įstatymą numatyta priimti pirmąjį 2017 m. ketvirtį.

Tačiau reikėtų pabrėžti, kad didelė pažanga vykdant biudžeto procedūras užfiksuota dar prieš priimant įstatymą. Šiuo metu 22 iš 26 ministerijų patvirtino programų biudžetus ir (be biudžeto duomenų) į Parlamentui teikiamus biudžeto dokumentus įtraukė ir veiklos rezultatų rodiklius, susijusius su jų viešosios politikos tikslais.

Iš padidėjusio įverčio, nustatyto atliekant tarptautinį biudžeto tyrimą, matyti, kad šiose srityse pasiekta teigiamų pokyčių.

Tokiomis aplinkybėmis Biudžeto įstatymo paskelbimas reikš veikia veiklos rezultatais grindžiamos reformos užbaigimą, o ne pradžia.

55

Komisija pažymi, kad pusė projektų neturėjo koncepcijos trūkumų. Dėl kitos pusės projektų Komisija norėtų pateikti toliau išvardytas pastabas.

a)

Komisija norėtų pabrėžti, kad su atitinkamais projektais susiję tikslai buvo pakankamai tinkami, konkretūs ir išmatuojami.

Kalbant apie projektus PJ7 ir PJ8, Komisija mano, kad „palankių sąlygų neturinčių ar socialiai pažeidžiamų gyventojų gyvenimo sąlygų gerinimas miestų zonose, kuriose yra mažiau palankios sąlygos, statant pagrindinius infrastruktūros objektus ir vietinius įrenginius“ yra pakankamai svarbus ir konkretus tikslas, kurį galima išmatuoti pagal programą neoficialiose teritorijose pastatytų pagrindinių infrastruktūros objektų ir įrenginių skaičiumi.

Kalbant apie PJ11, Komisija mano, kad Tuniso Audito Rūmams palankus porinės programos tikslas „*institucinės reformos parengimas*“ su išsamiais numatomais rezultatais ir objektyviai patikrinamais rodikliais yra konkretus ir išmatuojamas.

Be to, Komisija mano, kad keturi PJ14 tikslai yra labai svarbūs ir konkretūs ir, juos įgyvendinant, būtų padedama perėjimo prie demokratijos laikotarpiu įsteigti šiuolaikišką, kompetentingą ir gerai veikiantį Parlamentą. Tokie su numatomais rezultatais susieti tikslai yra pakankamai išmatuojami.

c)
Audito Rūmų pastaba yra susijusi su konkrečiu atveju (PJ13), kuris išsamiai paaiškintas toliau pateiktame c punkte.

4 langelis. Konceptijos trūkumų atvejai peržiūrėtuose projektuose

a)
Audito Rūmai kalba apie bendriesiems projekto tikslams išmatuoti nustatytus rodiklius. Projekto įgyvendinimo etape rodikliai buvo šiek tiek pakoreguoti, kad jais būtų geriau atsižvelgiama į pasiektus rezultatus.

b)
Komisija norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad pagal standartinį susitarimo dėl įnašo šabloną loginės sistemos nereikalaujama. Prie sutarties pridėdamas priedas, kuriame aprašyta rezultatų ir išteklių sistema, lygiavertė loginei sistemai. Todėl Komisija mano, kad rodikliai buvo nustatyti laikantis valdymo funkcijų perdavimo atveju projektams tinkamo formato.

c)
Komisija pabrėžia, kad parama pilietinei visuomenei iki revoliucijos Tunise buvo neįmanoma. Finansavimas iš užsienio buvo uždraustas, o pilietinės visuomenės veikla buvo labai apribota ir griežtai kontroliuojama vyriausybės. Todėl iki 2011 m. nebuvo jokių padėčių šiame sektoriuje įvertinti skirtų rodiklių.

Kad būtų lengviau vertinti veiklos vykdymo mastą, rodikliai nustatyti remiantis tuo metu turėta informacija.

Komisija pažymi, kad, nors rodikliai nėra labai išsamūs, įgyvendinant projektą 24 gubernijose surengti 435 dialogai skirti ir (arba) konsultaciniai seminarai, 120 praktinių seminarų su pilietinės visuomenės organizacijų atstovais ir viešaisiais subjektais, bendradarbiauta su 3 500 asociacijų ir sukurti 36 asociacijų tinklai. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Europos Sąjungos delegacija (ESD) atliko nuodugnų pilietinės visuomenės padėties Tunise tyrimą.

Galutinis programos vertinimas bus atliktas 2017 m. vasario mėn., tada bus galima nuodugniai įvertinti šios plataus užmojo programos poveikį.

Be to, Komisija norėtų pabrėžti, kad šis projektas laikomas pavyzdiniu projektu ir išskirtiniu pavyzdžiu visame kaimyniniame Pietų regione.

56

Komisija pažymi, kad dėl visų projektų buvo pateikti tokiais atvejais reikalingi dokumentai, šablonai ir atitinkami išsamūs duomenys.

Komisija pabrėžia, kad projektų PJ 6, 7, 8 ir 10 atveju pateikta informacija apie biudžeto paskirstymą yra pakankama išlaidoms įvertinti. Kaip apibrėžta sutartyje, programos veiksmingumas įvertintas parengus keletą pažangos ataskaitų.

57

Dėl pridėtinės vertės, sukuriamos lėšų valdymo funkcijas perdavus tarpininkui (palyginti su atitinkamos Tuniso viešosios įstaigos vykdomu netiesioginiu lėšų valdymu), Komisija norėtų pakartoti, kad, patvirtinant minėtus du projektus, tarpininkas buvo pagrindinis paramos teikėjas neoficialių teritorijų atkūrimo srityje ir jau daugelį metų rėmė Tuniso nacionalinės atkūrimo programos įgyvendinimą. Tarpininko taikomi administraciniai mokesčiai (2,9 proc. visos į abu projektus investuotos lėšų sumos) yra daug mažesni nei išlaidos, susijusios su netiesioginio valdymo atveju reikalingų projektų valdymo skyrių veikla.

Be to, netiesioginis valdymas užimtų gerokai daugiau laiko, nes Tuniso paramos gavėjui reiktų laiko susipažinti su ES taisyklėmis ir procedūromis, o dėl to projektus būtų vėluojama įgyvendinti.

58

Komisija pabrėžia, kad dėl projektų įgyvendinimo laikotarpio pratęsimo bendros išlaidos nė kiek nepadidėjo. Šie pratęsimai nieko nekainavo, nes bendras programų biudžetas negali būti padidintas.

Pratęsus įgyvendinimo laikotarpį be papildomų išlaidų, tam tikros išlaidos gali būti perskirstytos kitų sričių sąskaita, tačiau tokie aspektai yra rizikos, susijusios su veiklos vykdymu tokiomis aplinkybėmis, dalis. Vis dėlto, derėdamasi dėl prašymų be papildomų išlaidų pratęsti įgyvendinimo laikotarpį, Komisija imasi visų priemonių siekdama užtikrinti, kad bet kokios papildomos dėl tokio pratęsimo kylančios su personalu susijusios išlaidos būtų kuo mažesnės, kad nekiltų pavojus viso projekto sėkmei. Tuniso perėjimo prie demokratijos laikotarpis buvo ilgesnis nei tikėtasi netrukus po 2011 m. revoliucijos, kai buvo pasirašyti į imtį įtraukti projektai.

59

Dėl rezultatų poveikio ir tvarumo Komisija norėtų pabrėžti, kad konkretus projekto PJ6 tikslas, kaip nustatyta finansavimo susitarime, buvo sukurti laikinas darbo vietas ir pagerinti žemos kvalifikacijos darbuotojų galimybes įsidarbinti rengiant profesinius mokymus. Komisija abu tikslus laiko įgyvendintais. Be to, 2016 m. kartu su tuo pačiu įgyvendinimo partneriu patvirtintas antrasis projekto etapas (integruotos vietos plėtros programa). Įgyvendinant pastarąją programą, bus užtikrintas didžiausias poveikis ir rezultatų tvarumas.

Kalbant apie projektus PJ7 ir PJ8, finansiniai sunkumai, susiję su neoficialiose teritorijose įdiegtos viešosios infrastruktūros priežiūros užtikrinimu, taip pat bus sprendžiami įgyvendinant tą pačią rengiamą naująją programą, kurioje kaip vienas iš laukiamų rezultatų numatytas tinkamos nacionalinės neoficialių teritorijų kontrolės ir plėtros (įskaitant viešosios infrastruktūros priežiūrą) strategijos parengimas.

60

Komisija norėtų pabrėžti, kad įrangos tiekimas pagal projektus PJ3 ir PJ4 jau yra naudingas į eksportą besiorientuojančioms Tuniso MVĮ, nes taip joms suteikiama galimybė produktų atitiktis ES taisyklėms tyrimus Tunise atlikti daug mažesnėmis sąnaudomis nei užsienyje. Dėl to sumažėjo jų gamybos sąnaudos ir atitinkamai padidėjo konkurencingumas, palyginti su kitais gamintojais.

Kalbant apie galimybę patekti į ES vidaus rinką, šios įrangos tiekimas jau turi teigiamą poveikį Tuniso MVĮ, net jeigu susitarimas dėl pramonės produktų atitiktis vertinimo ir pripažinimo (ACAA) dar nėra sudarytas.

Kalbant apie projektą PJ11, beveik visi suplanuoti veiksmai iki porinio projekto pabaigos buvo įgyvendinti. Be to, turint omenyje, kad šiuo poriniu projektu buvo siekiama Tuniso Audito Rūmams padėti parengti pagrindinio įstatymo projektą ir, įgyvendinant priimamo įstatymo nuostatas, pertvarkyti savo struktūrą, vėlavimai neturėjo didelės įtakos.

Kalbant apie projektą PJ12, dėl dažnos vyriausybių kaitos ir skirtingų direktorių skyrimo (per trejus metus pasikeitė keturi direktoriai) ne visi pagal projektą parengti teisės aktų projektai galėjo būti įgyvendinti iki projekto pabaigos.

Išvados ir rekomendacijos

63

Pirmaisiais metais po Tuniso revoliucijos paramos teikėjų veiksmai daugiausia buvo koordinuojami pagal vadina-
mąsias *Appui à la Relance* (PAR) programas, kuriomis, remiantis išsamia TVF programa, buvo padedama įgyvendinti Tuniso institucijų parengtą ekonomikos gaivinimo planą.

64

Komisija pažymi, kad kai kurie klausimai turėjo būti sprendžiami, nes po revoliucijos Tunisu kilo socialinių ir ekonominių uždavinių. Iki šiol gauta gerų rezultatų, nes ES pagalba labai prisidėjo po revoliucijos didinant socialinį, ekonominį ir politinį šalies stabilumą. Komisija pabrėžia, kad telkdama pagalbą ji laikėsi savo pačios politikos. Iš tiesų, nepaisant to, kad nagrinėjamoju laikotarpiu imtasi įvairios veiklos, ši veikla buvo susijusi su trimis 2014–2016 m. BPP nustatytais pagrindiniais sektoriais.

Kaip minėta 43 punkte, reikėtų atsižvelgti į padėtį, susiklosčiusią Tunise po 2011 m., ir daugybę prašymų paremti perėjimo procesą, kuris po revoliucijos prasidėjo daugelyje įvairių sričių. ES taikė visas turimas priemones, kad padėtų Tunisui šiuo sudėtingu laikotarpiu, todėl buvo priimta vienbalsiai palankiai vertinama naujoji konstitucija ir surengti laisvi ir teisingi rinkimai.

Pagal ES makrofinansinės pagalbos programą Tunisui teikiama mokėjimų balanso parama, kuria siekiama padėti Tunisui patenkinti didelius išorės finansavimo poreikius, taip pat padėti įgyvendinti finansinės pagalbos programą, dėl kurios Tunisas susitarė su TVF. Taip Tunisui suteikiama galimybė užtikrinti, kad būtinieji ekonominiai pokyčiai būtų ne tokie skaudūs ir staigūs, ir siekiama padėti šaliai atkurti savo ekonomikos tvarumą, kuris yra būtina tvarios socialinės plėtros sąlyga. Todėl MFP sąlygomis, siekiant visapusiškai remti ekonomikos koregavimo programą, atsižvelgiama į tam tikrus prioritetinius klausimus keliuose tarpusavyje susijusiose struktūrinių reformų srityse. Komisijos nuomone, tai nėra nukrypimas nuo Komisijos vykdomos politikos pagalbą telkti nedaugelyje sektorių. Be to, keliuose paramos srityse (pvz., statistikos, viešųjų finansų valdymo ir Audito Rūmų gero valdymo) buvo labai svarbu veiksmingai koordinuoti veiksmus su kitais paramos teikėjais ir įvairių Komisijos tarnybų viduje, kad, užtikrinant ir papildomą MFP poveikį, būtų visiškai įgyvendintos svarbios reformos.

65

Komisija norėtų pabrėžti, kad bendro programavimo procesas buvo atidėtas iki tol, kol vyriausybė pateiks penkerių metų vystymosi planą. Komisija ir valstybės narės ketina programavimą suderinti su penkerių metų vystymosi planu, kad būtų užtikrintas geresnis paramos teikėjų darbo pasidalijimas ir tarpusavio veiksmų koordinavimas.

Bendras programavimo procesas bus atnaujintas 2017 m.

1 rekomendacija. Gerinti programavimą ir skirti dėmesį ES pagalbai

Komisija ir EIVT pritaria rekomendacijai.

a)

Komisija ir EIVT toliau palaikys politinį ir strateginį dialogą siekdamas užtikrinti, kad Tuniso institucijos priimtų išsamų nacionalinį vystymosi planą ir konkrečias reformų strategijas. Šie klausimai pakartotinai iškelti per Komisijos nario J. Hahno ir vyriausiosios įgaliotinės ir pirmininko pavaduotojos F. Mogherini vizitus Tunise, taip pat per Tuniso prezidento 2016 m. lapkričio–gruodžio mėn. vizitą Briuselyje.

b)

Komisija ir EIVT parengs 2017–2020 m. bendrą strateginę programą pagal ES gaires, kuriose, siekiant užtikrinti didžiausią galimą pagalbos poveikį, reikalaujama pagalbą visų pirma skirti trimis prioritetiniams sektoriams.

c)

Bendras programavimas bus atnaujintas 2017 m.

68

Komisija nurodo, kad tik keliais atvejais rodikliai buvo pasiekti ir (arba) priemonės buvo įgyvendintos prieš pasirašant finansavimo susitarimus. Iš tiesų šios priemonės institucijų buvo oficialiai patvirtintos prieš daugelį mėnesių iki pasirašant finansavimo susitarimą, ir, Komisijai tvirtinant šį susitarimą, vyriausybė jas jau įgyvendino. Tai turėtų būti laikoma sėkme ir aktyvaus politinio dialogo su institucijomis rezultatu, nes, neteikiant paramos biudžetui, priemonė nebūtų buvusi įgyvendinta taip sėkmingai ar per tą patį laikotarpį.

69

EIVT ir Komisija pritaria, kad reikia stengtis anksčiau priimti sprendimus dėl paramos pagal pažangą lėšų skyrimo.

70

Komisija norėtų pabrėžti, kad VIFA vertinimas yra naudinga priemonė, tačiau jis nėra privalomas, be to, jam atlikti būtina, kad šalis partnerė prisiimtų atsakomybę už šį procesą ir visapusiškai bendradarbiautų. Po 2011 m. atlikta daugiau nei dešimt Tunisiui (ir jo partneriams) naudingų aukštos kokybės šalies viešųjų finansų valdymo sistemos vertinimų. Vertinimai atlikti įgyvendinant Komisijos programas, juos atliko pripažintos organizacijos, pvz., TVF, EBPO, „Open Budget Survey“. Be to, prieš suteikdama MFP paramą, Komisija 2013 m. gruodžio mėn. atliko išsamų ir visapusišką Tuniso finansų ministerijos ir Centrinio banko administracinių ir finansinių procedūrų vertinimą. Todėl, Komisijos nuomone, Tunisas turėjo išsamios ir aktualios informacijos ir ja naudojosi.

Komisija patvirtina, kad dabar atliekamas VIFA vertinimas pradėtas 2014 m. ir bus užbaigtas 2017 m. Užbaigti jį vėluojama dėl metodologinių problemų ir dėl nuo Komisijos nepriklausančių priežasčių.

2 rekomendacija. Gerinti ES paramos biudžetui programų įgyvendinimą

Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

a)

Atsižvelgdama į tai, kad dabar politinė padėtis Tunise yra stabilesnė, ir į glaudų bendradarbiavimą su kitais paramos teikėjais, Komisija sutinka, kad būsimų operacijų veiklos rezultatų rodikliai galėtų būti kryptingesni. Tačiau dėl tinkamumo kriterijų, remiantis paramos biudžetui gairių nuostatomis, ir toliau bus laikomasi dinamiško požiūrio. Tuniso atveju individualios priemonės naudotos kaip kriterijai vertinant bendrą vyriausybės pažangą, padarytą įgyvendinant savo nacionalinę reformų programą (vienas iš keturių tinkamumo kriterijų), ir šis metodas pasirodė esąs ypač veiksmingas.

Dėl paskutinio sakinio, kuriame nurodyta, kad „išmokos turėtų būti atliktos su sąlyga, kad būtų sėkmingai vykdomos atskiros priemonės, o ne siekiama bendros pažangos“, Komisija pabrėžia, kad, taikant 2011 m. komunikatą ir susijusias 2012 m. Tarybos išvadas „Požiūris į ES paramą trečiųjų šalių biudžetui ateityje“, į tinkamumo kriterijus ir toliau bus atsižvelgiama dinamiškai. Komisija išmokas susieja su veiklos rezultatų rodikliais, dėl kurių su šalies partnerės vyriausybe deramasi ir susitariama tik tada, kai visi tinkamumo kriterijai yra įgyvendinti, taip įrodant, kad įgyvendinant programą pasiekta pakankama bendra pažanga.

b)

Komisija pripažįsta VIFA, kaip planavimo ir stebėsenos priemonės, svarbą, tačiau pabrėžia, kad VIFA vertinimas negali būti vienašališkai primestas šalies partnerės vyriausybei. Vis dėlto Komisija toliau bendradarbiaus su šalies partnerės vyriausybe, siekdama užtikrinti, kad VIFA vertinimas būtų atliekamas rekomenduojamu periodiškumu.

71

Toliau pateiktas paaiškinimas, kodėl nuo Tuniso prašymo suteikti MFP iki ES ir Tuniso susitarimo memorandumo, kuriame nustatytos MFP sąlygos, pasirašymo praėjo 11 mėnesių.

Prieš priimdama pasiūlymą dėl MFP operacijos, Komisija, siekdama laikytis ES finansinio reglamento reikalavimų, atliko išsamų Tuniso finansinių procedūrų patikimumo vertinimą. Tada pagal SESV 212 straipsnį, taikant įprastą teisėkūros procedūrą, Komisijos pasiūlymą turėjo patvirtinti Parlamentas ir Taryba. Nors kitos teisėkūros institucijos be trišalio dialogo Komisijos pasiūlymą patvirtino per penkis mėnesius, vienas mėnuo buvo prarastas, nes paskutinę minutę pasiūlymo patvirtinimą nuspręsta nukelti į balandžio mėn. II-ąjį Parlamento plenarinį posėdį. Patvirtinus MFP operaciją, derybos dėl susitarimo memorandumo projekto turėjo būti užbaigtos iki tol, kol jį turėjo patvirtinti Valstybių narių komitetas ir 2014 m. liepos mėn. (praėjus 11 mėnesių nuo Tuniso prašymo pateikimo) galėjo pasirašyti ES. Paskui Tuniso institucijoms prireikė daugiau kaip šešių mėnesių, kad susitarimo memorandumas 2015 m. kovo mėn. būtų ratifikuotas. Pirmoji MFP išmoka galėjo būti išmokėta netrukus po susitarimo memorandumo ratifikavimo 2015 m. gegužės mėn., o antroji išmoka galėjo būti išmokėta tik 2015 m. gruodžio mėn., nes Tuniso institucijos nesilaikė MFP sąlygų.

3 rekomendacija. Pateikti pasiūlymus, kuriais būtų paspartintas MFP patvirtinimo procesas

Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Komisija pažymi, kad, nors spartinant Parlamento ir Tarybos sprendimų dėl MFP priėmimą padaryta didelė pažanga, dar daug ką galima tobulinti. Pavyzdžiui, sprendimus būtų galima priimti greičiau, jeigu būtų sumažintas Europos Parlamento Tarptautinės prekybos komiteto (INTA) posėdžių prieš INTA balsavimą skaičius, jeigu Parlamentas sistemingai tvirtintų sprendimus per plenarinius posėdžius (įskaitant trumpuosius plenarinius posėdžius) iš karto po INTA balsavimo, jeigu per trumpuosius plenarinius posėdžius juos galėtų pasirašyti Parlamento ir Tarybos pirmininkai ir jeigu prireikus Taryba, priimdama sprendimus, taip pat taikytų rašytinę procedūrą.

Komisija taip pat pažymi, kad, remdamasi ankstesnėmis Audito Rūmų rekomendacijomis ir 2003 m. Parlamento priimta rezoliucija dėl MFP, 2011 m. pasiūlė pagrindų reglamentą dėl MFP, kuriuo, *inter alia*, siekė paspartinti sprendimų priėmimą teisėkūros sprendimus pakeičiant įgyvendinimo aktais. Tačiau, kadangi kitos teisėkūros institucijos nusprendė palikti teisėkūros procedūra priimamus aktus ir toliau taikyti įprastą teisėkūros procedūrą, 2013 m. Komisija šį pasiūlymą atsiėmė.

73

Komisija pabrėžia, kad dėl projektų įgyvendinimo laikotarpio pratęsimo bendros išlaidos nė kiek nepadidėjo. Šie pratęsimai nieko nekainavo, nes bendras programų biudžetas negali būti padidintas.

Pratęsus įgyvendinimo laikotarpį be papildomų išlaidų, tam tikros išlaidos gali būti perskirstytos kitų sričių sąskaita, tačiau tokie aspektai yra rizikos, susijusios su veiklos vykdymu tokiomis aplinkybėmis, dalis. Vis dėlto, derėdamasi dėl prašymų be papildomų išlaidų pratęsti įgyvendinimo laikotarpį, Komisija imasi visų priemonių siekdama užtikrinti, kad bet kokios papildomos dėl tokio pratęsimo kylančios su personalu susijusios išlaidos būtų kuo mažesnės ir nekiltų pavojus viso projekto sėkmei. Tuniso perėjimo prie demokratijos laikotarpis buvo ilgesnis nei tikėtasi netrukus po 2011 m. revoliucijos, kai buvo pasirašyti į imtį įtraukti projektai.

4 rekomendacija. Gerinti projektų planavimą

Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- vieną egzempliorių:
svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- daugiau negu vieną egzempliorių / plakatą / žemėlapi:
Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),
ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),
susisiekę su tarnyba *Europe Direct* (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)
arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*)).

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokesį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Etapas	Data
APM patvirtinimas / audito pradžia	1.3.2016
Oficialus ataskaitos projekto siuntimas Komisijai (arba kitam audituojamam subjektui)	1.12.2016
Galutinės ataskaitos patvirtinimas po prieštaravimų procedūros	14.2.2017
Komisijos (ar kito audituojamo subjekto) oficialių atsakymų gavimas visomis kalbomis	2.3.2017

Mes vertinome, ar ES parama Tunisui po 2011 m. Arabų pavasario revoliucijos buvo panaudota tinkamai. Padarėme išvadą, kad lėšos iš esmės buvo panaudotos tinkamai, kadangi jomis ženkliai prisidėta prie perėjimo prie demokratijos ir ekonominio stabilumo Tunise po revoliucijos.

Tačiau buvo nustatyta ES teikiamos pagalbos valdymo trūkumų. Siekiant pašalinti trūkumus, Audito Rūmai teikia rekomendacijas Europos išorės veiksmų tarnybai ir Komisijai, kad jos pagalbą sutelktų tik į kelis sektorius, gerintų paramos biudžetui programų įgyvendinimą, gerintų programų planavimą ir pagreintų jų įgyvendinimą.

4
1977 - 2017

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Leidinių biuras